

L'AUTONOMISTA

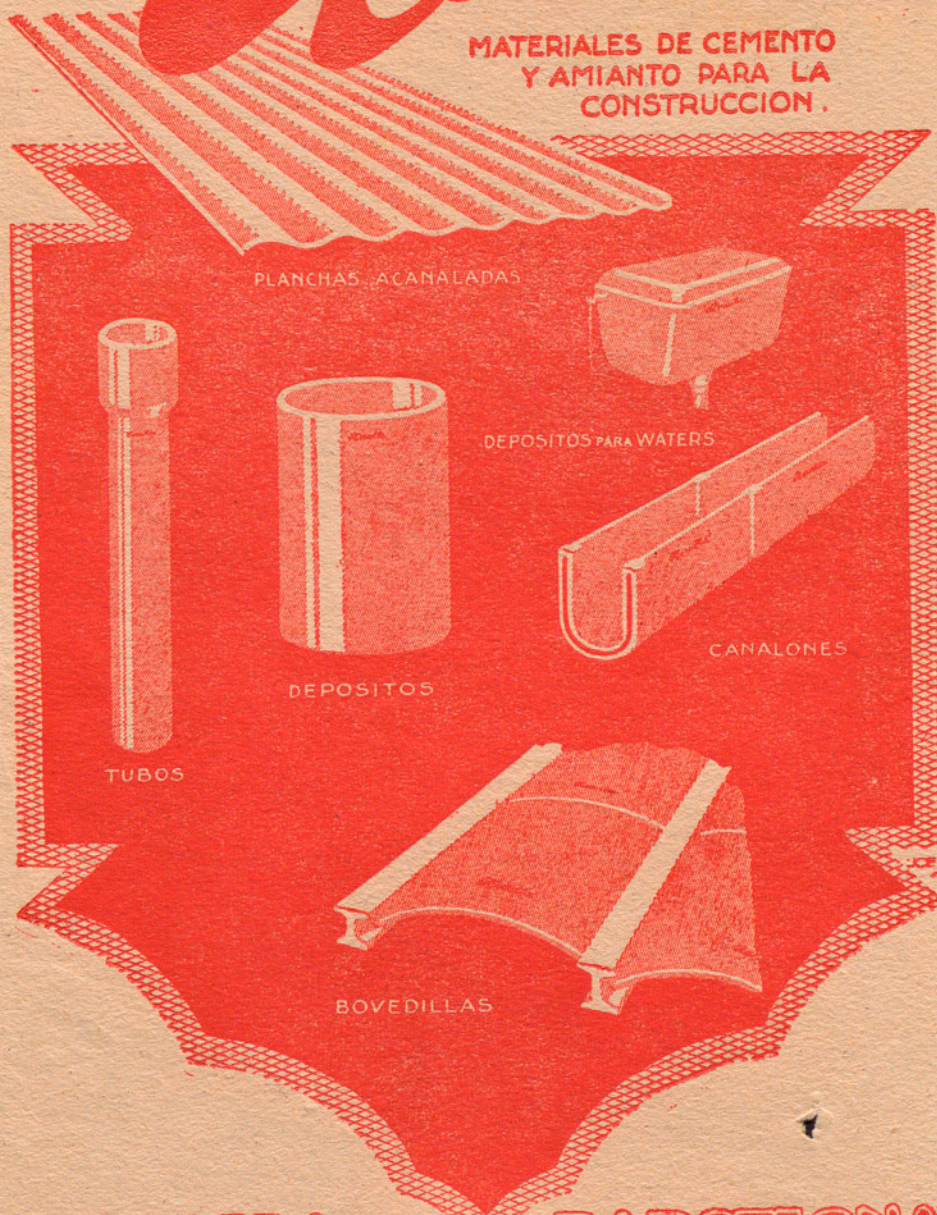
SUPPLEMENT LITERARI

1935

Rocalla

MATERIALES DE CEMENTO
Y AMIANTO PARA LA
CONSTRUCCION.

PLANCHAS ACANALADAS

DEPOSITOS PARA WATERS

DEPOSITOS

CANALONES

TUBOS

BOVEDILLAS

ROCALLA S.A. BARCELONA

PLA ESTUDIOS · 14 Y CANUDA · 2 · TEL. 20768

CASA A GIRONA:

RONDA FERRAN PUIG, 53 — (Xamfrà Passeig Central de la Devesa)

TELÉFON NÚM 290

L'AUTONOMISTA

SUPLEMENT LITERARI

GIRONA, OCTUBRE 1935

Les viles de la Costa Brava: Roses

EL MOMENT DE ROSES

Després d'uns anys en què Roses va romandre estacionada, torna a viure ara una hora de floreixement i de creixença. Les oscil·lacions del procés tenen, com es lògic, un origen econòmic. En la segona meitat del darrer segle Roses era el port d'entrada i sortida per a l'Alt Empordà d'un cert nombre de productes adequats al comerç de cabotatge. Encara, com a imatges d'infantesa, recordem els vaixells de vela fondejats davant de la vila i les barques de càrrega curulles de mercaderies. Mes tard, la facilitat de comunicacions terrestres desvaloritza la seva posició geogràfica. Roses restà estacionada i fins pogué observar-se un lleuger retrocés. Però s'ha donat l'aparent paradoxa, tan sovint repetida, de què el mateix progrés tècnic que portà la decadència ha estimulat el rejuveniment. En la seva major part Roses el deu a l'aplicació extensa del motor d'explosió, que amb l'iniciament de l'automòbil ha facilitat el turisme, amb la mecanització de la pesca ha permès intensificar-la, i sobretot amb l'ús dels camions de transport li ha donat fàcil sortida en el mercat consumidor de Barcelona. Conseqüència d'a-

quest avenç tècnic ha estat el naixement d'activitat econòmica que sempre porta aparellada la creixença de la població.

Roses es troba, doncs, en aquesta hora, en un moment interessant, viu, dinàmic. Per aquells que ens plau observar els fenòmens de la geografia humana, no quan són una deixalla ja consolidada i estàtica, sinó en la plena activitat del seu procés, resulta espiritualment curiós anar seguint les transformacions d'un poble tan lligat a la nostra pròpia vida. Però fóra estimar poc a Roses ésser testimoni del procés per simple curiositat. Perquè encara que el desenvolupament d'un poble és sempre un fenomen social en el que hi juguen un gran nombre d'iniciatives espontànies, no obstant, l'anàlisi de les directrius principals del desenvolupament poden marcar aquelles regles que permetin endegar-lo de la manera més avantatjosa possible per a la població. No serà doncs inoportú que procurem estudiar les línies fonamentals de l'actual creixença rosina, i veure el sentit en què es tindran que estimular o condicionar les iniciatives privades i l'actuació col·lectiva.

La primera observació que es desprèn del fenomen estudiat és que el desenvolupament de Roses es deu a dos factors: el foment del turisme i la intensificació i comercialització de la pesca. Fóra un error greu el creure que aquestes dues línies de creixement són oposades, i voler sacrificar l'una qualsevol d'elles a l'altra. Al contrari; si hi ha prou intel·ligència per saber harmonitzar-les, s'ajuden i completen. Per sort, la mateixa geografia, que en el fons de la seva espontaneïtat té un cert determinisme, ha marcat ja en el plànol de la població les dues línies de creixença d'acord amb les dues tendències esmentades: de la ribera cap a la platja la vila de turisme; de la ribera cap al port l'activitat pescadora i comercial. El que cal és reforçar aquestes directrius naturals i tenir sentit de previsió i de responsabilitat, perquè amb un

esforç relativament petit poden obtenir-se grans resultats.

La importància de Roses com a lloc d'estiu i turisme, és una conseqüència obligada de la valoració general de la Costa Brava. Per la seva situació i la seva bellesa, Roses pot crear un gran centre de turisme i un plaent lloc de repòs. Però, per aixó, cal sobretot una mica de seny i de sensibilitat. No sacrificar, per exemple, d'una manera barroera, a una urbanització de sèrie, un conjunt de tanta tradició històrica i tantes possibilitats urbanitzadores com són les velles muralles. No és que tot hagi de quedar com ara. França ens ha ofert bons exemples de l'aprofitament, amb una urbanització moderna, de les antigues ciutadelles. Les muralles de Roses podrien ésser una de les atraccions de la Roses turística moderna, que amb el poble ja

VISTA PARCIAL DE ROSES

CARRIL AUTO SERVICE

Carrer Barcelona, 17 (xamfrà Ronda del Dr. Robert). Telèfon, 163. — GIRONA

SUBMINISTRE DE BENZINES I GAS-OIL

GRASSATGE A PRESIÓ

LUBRIFICANTS

SERVEI PERMANENT

existent i els recursos que ofereix la platja formessin un harmònic conjunt. Que per altra banda pot articular-se amb la part pescadora de la població, sense treure d'aquesta, sinó al contrari, fonamentant-lo, tot el que faciliti el seu desenvolupament econòmic i creixença demogràfica.

Per a emprendre aquesta obra hi ha el gran avantatge que molt es té fet; la tasca d'urbanització hauria d'ésser complementària, i per tant exigiria un esforç financer molt reduït. El que procedeix és endegar d'una manera ordenada i racional el desenvolupament de la població i les

iniciatives espontànies, perquè, en lloc de fer-se d'una manera anàrquica, incoherent, i antiurbana, se sotmetin a un pla preconcebut i a unes regles previsoras. Així, amb unes despeses molt reduïdes, que l'amor al seu poble dels rosincs no deuen deixar desateses, i amb l'aplicació rigorosa de disposicions municipals dictades amb una comprensió integral del problema, un petit esforç faria en poc temps de Roses una de les poblacions més vives i més belles de Catalunya.

CARLES PI SUNYER

ROSES

No tothom pot gustar l'encís de Roses. Qui busqui tan sols el pintoresc, el recó, el joc de la roca i l'aigua, els meandres de la costa, el lloc amagat, el detall i la limitació, que no vagi a Roses. Això ho trobareu a Roses, certament, però us costarà un esforç i caldrà que us arribeu al cap de Norfeu, a la cala de Montjoi, al Bisbe o a la Llumenera, a cap Trencat o als Jónculs.

En canvi, aquell altre que senti l'amplària de l'horitzó acordant-se amb l'amplària del seu esperit; aquell al qui algun dia l'hagi commogut, potser, l'espectacle quotidià d'un núvol navegant per l'aire clar, o el cel blau de la muntanya remota, o el matís del cel en festa en apuntar o caure el dia; aquell que en tingui prou amb això, que és tant, que és veure la mar diferent tothora, aquell podrà anar a Roses... Roses, joia del món, terra i mar sense igual, que saps dir tantes coses inefables a la meva ànima, sempre infantil quan al teu redós em plau abandonar-me!

Veureu unes muntanyes que baixen de Sant Pere de Rodas, fins fondre's a la mar en la

punta de La Poncella. Darrera del puig de l'Aliga apunta el Pení. Es probable que, en arribar, aquestes muntanyes resseques i pelades no us diguin res; però vindrà un moment, sense que sapiguen com, i tot al vostre voltant s'aixecarà amb un renovat prestigi, i tots els termes prendran un color que enlloc més del món veureu i que no sabríeu com definir. S'ha encès el paisatge en pondre's el sol, i la terra, el pla i els cims seran ocres primer, o potser roigs, o potser de tons purpuris, puix no ho sabríeu dir. Després les muntanyes es fan blavenques i cada cop més imprecises, i mentrestant foraden el cel les primeres estrelles.

Darrera la Mare de Déu del Mont s'ha post el sol. S'ha estès un borrisol carmí de flames lleugeres, de cap a cap de la badia, un fons d'or ha nibat les serres del Pireneu fins al Puigmal, i amunt, amunt, damunt dels nostres caps, el verd o el perla, o el blau, lleus, descolorits i profunds, es canvien els uns als altres sense treva, i arriba insensible la foscor de la nit, en la pau del capvespre que fa bé a l'esperit, en el silenci sideral del dia que mor.

CAMISER
Arper

CAMISES
CALÇOTETS
PIJAMES
BATES, BATINS
GUANYS DE PELL I LLANA
BOTINS, CORBATES

Especialitat en camises a mida

PROGRÈS, 27
TELÈF. 289

GIRONA

La mar és plena i intacta, sòlida i meltàllica; sembla un miracle que pugui ésser solcat. De la banda de L'Escala i les illes Medes ja és fosc, s'encén el far i voldríem ésser-hi.

A les matinades s'aixeca un terralet que canta i ens excita els sentits i ens desensonya. Surten els bous de prima i tornen els sardinals. El punt roig del moll i el verd de l'escullera segueixen el seu ritme, que bat les nostres hores. Un vaixell salpa i estén les seves veles, que ens semblen fosques, sobre la mar, ja lluminosa. Darrera Puigrom el cel esclata en un incendi, la platja de Castelló ja refulgeix, el Canigó surt d'entre els núvols com un fantasma blanc molt a prop de nosaltres, i apunta el sol generós i ritual.

No us inquieteu a Roses per excursions i per esports que us excitin. El món a Roses és un món d'ensomni. Podeu portar-hi l'automòbil o el canot, podeu prendre un llagut, travessar la badia, anar al riu de Sant Pere, a Empúries, a L'Escala, al Montgó, les Medes i l'Estartit; per l'altra banda, visitareu potser els penya-segats de Falconera, on el pi i la mar confonen els seus colors; Montjoi, La Pelosa, el cap Norfeu truculent i espectacular, els Jón-culs, i els seus reconis i les seves coves.

Podeu fer aquestes excursions marítimes i d'altres per terra: l'ascensió a Sant Pere de Rodes, la incomparable del Pení, als alts de Can Marès, a la vall de Can Berta, a Can Punac, als salins, als estanys de Castelló, i fareu el passeig pel camí del far i molts més sense parió. Podeu recórrer, des del centre, que és Roses, tot l'Empordà. Però no són les excursions i els passeigs el que us farà servir un record de sensacions úniques sentides a Roses. Si aneu a Roses ha d'ésser a lliurar-vos, a reposar damunt la sorra, a sentir la lleu remor de les onades en la badia sempre en calma, a mirar el cel, a esvaïr la consciència en el paisatge i sentir-vos millors. Roses, en el límit de la plana i la muntanya, entre la ban-

da guanyada a la mar i les estribacions del Puigrom, arran de l'aigua, damunt una mena de riba natural, amb les cases vora, vora la mar, la vila estesa de la platja al recó de La Perola, és quelcom insuperable, que admirareu més i més com més ho coneixereu. Si teniu ànima per posar-vos a to amb el paisatge, llavors sí, creieu-me, aneu a Roses!

AUGUST PI I SUNYER

Una epidèmia a Roses el 1835

GOBIERNO CIVIL

DE LA PROVINCIA DE GERONA.

Los estragos que está causando en la villa de Rosas el terrible azote del colera-morbo, han obligado al Gobierno civil y á la Junta de Sanidad de esta Provincia á tomar las mas eficaces disposiciones para impedir la propagacion de aquella enfermedad y socorrer las necesidades perentorias de los que por desgracia la padecen. Estas disposiciones ocasionan gastos de mucha consideracion; y no bastando para cubrirlos los arbitrios destinados al efecto por Real órden de 11 de Julio de 1834, me veo en la necesidad de implorar la compasion de los habitantes de esta Provincia, bien persuadido de que darán nuevas pruebas de su caridad y patriotismo. Los que asi gusten hacerlo se servirán entregar sus donativos en los respectivos Ayuntamientos, quienes los pasarán inmediatamente á la Depositaria de Propios y Policia, establecida en este Gobierno civil, con una nota de los nombres de los contribuyentes á fin de insertarla en el Boletín oficial y elevarlo á conocimiento de S. M.

Gerona 1 de Setiembre de 1835.

El Gobernador civil interino,
Manuel Martinez Rueda.

Ford

Av. Jaume I, 40 i 42. - Telèfon 22. — GIRONA

VISIONS I FIGURES DE ROSES

EL MONESTIR DE SANTA MARIA

Des dels voltants de Roses, cap al mas Coll, voltat d'eucaliptus i alzines, o cap al mas Negre, amb el seu gran pi solitari, sota la carretera de Cadaqués, veureu dreçar-se, en el recinte de la Ciutadella, una ruïna informe: és un troç de l'antic campanar del monestir de Santa Maria de Roses, que sembla que sols espera un cop de tramuntana per caure i confondre's amb les altres desferres del temple romànic.

Aquest monestir, abandonat, devastat, anorreat, havia tingut, tanmateix, la seva importància. El seu abat era senyor de la vila i de les muntanyes veïnes i el seu domini arribava fins a aquesta mateixa mar blava, arrodonida pels déus, que contempleu amb esguard meravellat, sense esgotar-ne mai la bellesa.

Primitivament el monestir fou anomenat de *Sancte Marie Rodensis, de Rodis*, de Rodas, i fins a començaments del segle XIV.è hom l'anomena de *Rosis*. A la muntanya de Roda, abans de la Reconquesta, hi havia hagut dos monestirs: un de Santa Maria i Sant Salvador i un altre de Sant Miquel, els quals foren destruïts pels moros en temps de Carlemany, i els monjos que varen poder escapolar-se fundaren el de Roses en el segle VIII.è. Hom parla també d'una petita església que va haver-hi en aquell lloc i que depenia de Sant Pere de Roda, segons es desprèn d'un precepte de Lluís l'Ultramarí de França, de l'any 943. Sembla que el monestir va ésser fundat pel comte Gaufred, d'Empúries, el qual, junt amb el seu fill Sunyer, bisbe d'Elna, va fer-li, l'any 976, algunes donacions. Monsalvatge creu que el seu primer abat va ésser Lunesi, cap a l'any 960.

Els orígens del monestir són, doncs, encara força obscurs i es presten a confusions. Gairebé sempre que es tracta d'aquella època tan reculada, els vells documents van revelant molt avarament llurs secrets. Això és un obstacle per a l'investigador; però és també un encís. Sempre és bell de poder bastir algun somni, tant si girem l'esguard vers el passat com si provem d'endinsar-lo en l'esdevenidor.

Des del segle XI.è ja hi ha dades més precises sobre aquest monestir de Santa Maria de Roses que tantes vicissituds ha passat. El temple que endevinem a través de les ruïnes va ésser construït gràcies al comte d'Empúries, i la seva solemne consagració va tenir lloc l'any 1022 pel bisbe Guifré, de Narbona. Pocs anys després, el 1030, la comtessa Guisla va fer-li donació d'alguns allodis. L'any 1035 el seu marit, el comte Huc, va vendre-li el monestir per dos mil sous. Per fi, l'any 1060, la comtessa va fer-ne donació a la Canònica gironina. L'abadia conservà, però, la seva independència.

La història del monestir, des d'aquella època, és estretament lligada amb el comtat d'Empúries. L'any 1231 el comte Ponç Huc ven a l'abat tots els masos i bordes que posseeix a Tonyà, com també el castell de Ciurana, amb els seus homes, dones i totes les seves possessions, per 4.080 sous. Tot plegat, si hi comptem homes i dones, no sembla pas molt car. Ponç Huc IV, l'any 1281, és a dir, poc abans de la invasió de Felip l'Ardit de França, concedeix permís a l'abat per fortificar Tonyà. En aquell temps ja és sabut que els monjos han d'ésser alhora homes d'oració i homes de guerra. En les lluites polítiques, ells no s'inhibeixen pas, i a l'Empordà mateix trobem que fa-

Faci reparar el seu aparell de Ràdio a l'única casa especialitzada de Girona i comarques

MANUEL PLA

Plaça del Marquès de Camps, núm. 1 — Telèfon, 392

RADIO UNIVERS

GIRONA

ciliten la invasió d'aquell rei, aliat amb l'Església, contra Pere el Gran.

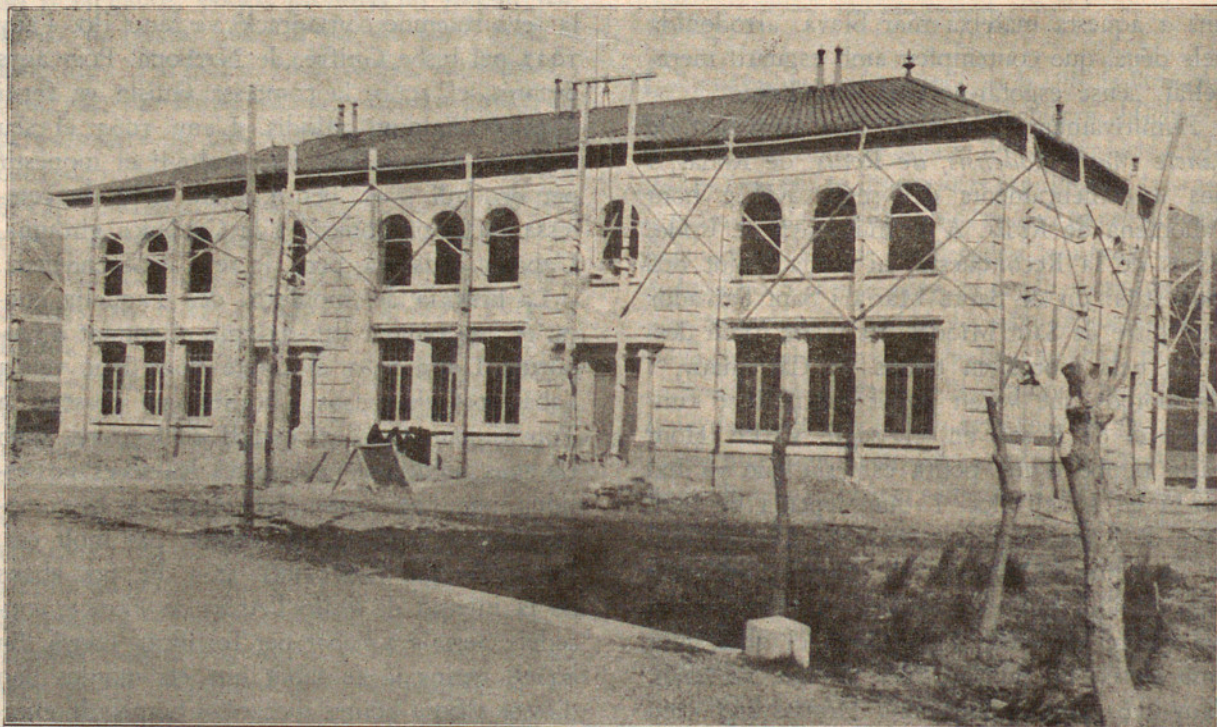
El monestir de Santa Maria de Roses arribà a tenir plena puixança sobre aquella vila, com ho prova la sentència que a favor de l'abat i contra el comte d'Empúries pronuncià el cardenal Joan, l'any 1362, des d'Avinyó.

Segons sentències dictades a les darreries del segle XIV.è, els pescadors de Castelló d'Empúries venien obligats a lliurar al monestir de Santa Maria el terç del peix que agafessin, i els de Cadaqués i altres llocs, que pesquessin en aigües de Roses, des del cap de la Figuera i Grau Salatar, havien de pagar-li la lleuda del peix.

Més tard va iniciar-se la decadència d'aquella abadia, la qual va dependre de la d'Amer per disposició de Clement VIII, dictada l'any 1592, i des d'aleshores fou governada

per priors. A les darreries del segle XVIII.è fou abandonada, segons es desprèn d'una instància en què l'Ajuntament demanava a l'abat d'Amer que fes tornar els monjos al monestir, la qual instància va ésser informada favorablement pel susdit abat, l'any 1792.

L'església del monestir era de tres naus. Els nínxols de l'absis principal eren decorats amb columnes. També eren sostingudes sobre columnes les arquacions de l'interior dels murs de les naus laterals. Els absis eren decorats exteriorment amb arquacions i bandes. Les naus laterals eren de quart de cercle i estaven reforçades amb arcs torals semicirculars. Sembla que el temple no tenia cimbori. Puig i Cadafalch, que ha reconstruït idealment el temple, remarca, com a característic del pla, la sortida del *transseptum*, que s'assenyalava clarament a l'exterior.

EL GRUP ESCOLAR DE ROSES

Tècnica, experiència, utilatge modern per a reparacions de Ràdio.
Vell personal especialitzat.

"RADIO UNIVERS" Manuel Pla Plaça Marqués de Camps, núm 1
Teléfon, 392 — GIRONA

Avui, com hem dit al principi, tot plegat no és més que un munt de ruïnes voltades d'herba per on pasturen les cabres tranquil·lament. Sols un capitell romànic oblidat entre aquelles desferres suggereix al visitant la importància arquitectònica que degué tenir aquell monestir a l'entorn del qual va néixer i desenrotllar-se la vila de Roses.

Nosaltres hem entrat a la Ciutadella i hem visitat les ruïnes de Santa Maria un dia placi-

díssim d'estiu. I hem pensat que a l'hivern, quan la tramuntana es desferma per la plana i la mar s'encrespa sota els murs de la fortalesa, la carcassa del monestir deu assolir una desolació imponent, inenarrable. Aleshores, vinguada la nit, deuen començar a voltar per aquells llocs deserts, sota la magna simfonia dels estels, els espectres dels monjos que hi varen resar i els espectres dels soldats que hi varen lluitar...

UNA CARRETERA ISABELINA

En veure el gran trànsit que hi ha actualment a la carretera de Figueres a Roses, hom no pot deixar de pensar, girant l'esguard enrera, en la manca de vies de comunicació i en les insuperables dificultats per al transport que hi havia en altres èpoques relativament properes a nosaltres.

Seria fàcil de constatar que la construcció i àdhuc la conservació de carreteres i camins han seguit les vicissituds polítiques de cada època. En temps de guerres i revoltes, no calia pensar en aquestes millores, de les quals només podien preocupar-se els governs en els rars períodes de pau. Així i tot, veiem com els francesos, durant la dominació napoleònica, construeixen, per necessitats de guerra, alguns camins que després són utilitzats pels pobles.

Una carretera tan important, sota tots els punts de vista, com la de Figueres a Roses, no va ésser començada fins a mitjans del segle passat; projectada ja feia anys, la seva execució s'havia anat ajornant per les circumstàncies crítiques en què es trobava el país. Sobre la inauguració de les obres hem trobat dades interessants que ens donen a conèixer la situació econòmica de l'Empordà i el partit que es proposava treure el govern d'una millora de tanta transcendència i tan desitjada per aquella rica comarca.

La inauguració va celebrar-se el dia 20 de febrer de 1854, amb tota solemnitat. A les onze del matí van reunir-se a l'Ajuntament de Figueres el governador senyor Joaquim Maximilià Gibert — "dues vegades benemèrit de la pàtria" — les altres autoritats de la província, la Societat d'Agricultura de l'Empordà, comissions dels pobles de Vilatenim, Vilasacra, Castelló d'Empúries i Roses, personalitats de més relleu de la comarca i nombrosos veïns, i es dirigiren cap al que fou convent de benedictins, on començava el traçat de la nova carretera.

Arribats al mur exterior del convent, l'enginyer director de les obres, senyor Josep Maria Faquineto, oferí un carretó i una pala al governador, i aquest va treure unes paletades de terra, va posar-les en el carretó i després va bolcar-lo "amb les seves pròpies mans". Acabat disposà que el carretó i la pala fossin lliurats a l'Ajuntament de Figueres "perquè els conservés en perpètua memòria de tan solemne acte". L'ofrena fou rebuda amb la natural satisfacció. Després l'alcalde diposità en una caixa de zenc sengles exemplars de la Constitució, de la "Gaceta", del "Boletín Oficial de la provincia" i dels periòdics gironins "El Postillón" i "La Granja" i algunes monedes de plata i coure encunyades sota el regnat d'Isabel II. La caixa va ésser tancada pel governador i col·locada en

Av. Jaume I, 40 i 42. - Telèfon 22. — GIRONA

un clot obert prèviament i coberta amb un carreu. Temps a venir, la seva troballa potser serà la joia d'algún arqueòleg de poble...

Parlaren en aquell acte el governador, el diputat a Corts senyor Josep García de Camps, l'esmentat enginyer director i el diputat provincial senyor Narcís Heras de Puig. Els discursos eren de circumstàncies — es tractava sobretot d'enaltir Isabel II i de conquerir-li adeptes — i poc podien pensar-se els oradors que vuitanta anys després serien recordades llurs paraules que la tramuntana se'n degué endur com fulles ventisses.

Assenyalarem en els parlaments allò que pot tenir més interès per a la història de la carretera que anava a començar-se. Remarcava el governador que, entre les carreteres projectades, tenia un lloc preferent la que, des del port de Roses, passant per Castelló d'Empúries, Figueres i Olot, havia d'acabar a Lleida. Aquesta carretera havia d'acostar la Mediterrània a la mercantil vila de Figueres i unir els interessos de la muntanya i els del pla: per això les corporacions i les autoritats de la província havien fet tot el que calia per tal de vèncer els obstacles que oferia la seva realització. Dedicà l'orador entusiàstiques lloances al capità general senyor Ramon de la Rocha, el qual, fent-se càrrec, no sols de l'interès que tenia la carretera, sinó de la misèria en què es trobaven els pobles empordanesos, a causa de la pèrdua de llurs collites i del rigor de l'hivern, i "desitjos de donar feina a aqueixa virtuosa classe jornalera, honra i orgull del nostre país" — hi ha tòpics que són seculars — havia disposat que es construís la carretera, "comptant que res no podria ésser més grat a la nostra augusta Sobirana i al seu il·lustrat Govern que el proporcionar aliment a aquests lleials empordanesos, amb l'amor i l'adhesió dels quals hom pot confiar sempre per a sostenir el Tron de "San Fernando".

El diputat senyor García de Camps també feia constar que el capità general, com a president de

l'Excma. Junta de Carreteres, havia fet el possible perquè, "ensems que hom satisfés la primera i més justa necessitat de les dissortades classes jornaleres d'aquestes comarques, víctimes de la més espantosa misèria, es realitzés la més important de les obres que reclamen fa tants anys l'agricultura i el comerç de l'Empordà".

L'enginyer senyor Faquineto declarà que no havia cabut poca glòria a les províncies catalanes — la laboriositat de les quals era proverbial a Espanya, i l'esperit emprenedor de les quals no tenia rival a la Península — en la concepció d'un pla de carreteres, realitzat amb llurs propis cabals, però amb la protecció de les autoritats i del govern.

El diputat provincial senyor Heras de Puig remarcà que la carretera de Roses no havia d'acabar a Figueres, tota vegada que aquesta era l'anomenada segona carretera transversal que per Olot, Ripoll, Berga, Solsona i Balaguer, havia d'anar a la província de Lleida, la qual ja feia temps que l'havia començada. "No oblidem — acabava dient el senyor Heras — que en els temps que havem aconseguit de vapor i ferrocarrils, els nostres olis pugen encara a Olot en muls de bast. Tan de bo, senyors, que, en un dia no llunyà, puguem fer una segona inauguració d'obres a l'extrem del carrer de Vilafant. Els nostres germans de la muntanya, que tant necessiten dels nostres vins, ajuntaran sens dubte a aquest efecte llurs vots als nostres, i no dubtem que, més o menys tard, els veurem satisfets, car ja és arribada per al partit de Figueres l'època de la justícia i de la reparació".

Aquesta magnífica carretera, avui asfaltada, d'una importància capital per a l'Empordà, va treure de la incomunicació en què es trobaven molts pobles de la comarca, entre els quals hem d'esmentar, com a més característics, Cadaquers, que aleshores estava completament isolat per terra, com es pot veure per aquesta curiosa nota d'un llibre de memòries, transcrita, tot respec-

BARBER

Fotògraf de les elegàncies.

Rambla, 29. — GIRONA

tant-ne l'“ortografia”, per Frederic Rahola, patriota i ciutadà exemplar:

“En lo añ 1857, als 25 Abril fou lo dia primé que vingué un carro del Mas de Pau per la carretera que principia avenir de lanporda y lo dit carro es del Mas de mon nabot y lo dia primé de Mayx bingué un cotxe que altiraban sis animals cosa que ningú pensaba que poges passari may cap carro ni menos cotxe i tothom esta content de poderse embarcar a Cadaques y anar embarcat en la Emporda lo que antes ni tampoch abuna mula no se podia anar be y se ha millorat

FRANCESC SUNYER I CAPDEVILA

Les seves activitats polítiques no impediren a Sunyer i Capdevila d'assolir alt renom com a metge. La seva vocació profunda per la medicina venia de lluny: el seu avi Tomàs Sunyer i el seu besavi Francesc Sunyer foren metges que, tot i exercir en una vila petita com Roses, en ple segle XVIII, el primer, i en acabar aquest i començar el segle XIX, el segon, foren pràctics molt distingits i membres corresponents de l'Acadèmia de Medicina de Barcelona, on es guarden algunes de les memòries que varen escriure.

Sunyer i Capdevila era home d'una intel·ligència molt clara, i si no l'hagués distret la política, a la qual, com sabeu, es consagrà amb tota l'ànima, hauria fet sens dubte, baix l'aspecte científic, coses molt interessants. Deixà una biblioteca d'obres de ciència ben triades i publicà un tractat sobre la Tuberculosi que meresqué lloances dels especialistes. Cada vegada que va posar-se a exercir la seva professió —a Figueres, a Barcelona, a Madrid— ho va fer amb gran èxit. Fou ell segurament qui més influí en el seu nebot En Jaume Pi Sunyer —pare del doctor August Pi Sunyer— per a què donés als seus estudis de medicina el caire científic que sempre els ca-

mol la vila pers molts mes abitants furasters que ara ga no som nos ab nos com eram alguns tems”.

La carretera de Figueres a Roses és una via oberta a la civilització, i l'Empordà li deu, en gran part, la seva riquesa, el seu benestar i la seva prosperitat. De més a més, avui té, junt amb la de Cadaquers i la de Vilajuïga, una gran importància sota l'aspecte del turisme. Ara ens interessa aquesta carretera sobretot com a factor de pau i de progrés en una de les comarques més belles de Catalunya.

racteritzà i que feren d'ell un dels principals importadors de les modernes idees experimentals que informaren, des de la dècada de 1880 a 1890, la medicina a Catalunya.

Si en Sunyer i Capdevila produí poques coses originals, això fou degut a la dispersió a què va portar-lo el seu romanticisme, propi de l'època; però fou sempre un esperit vigilant i despert, molt culte en totes les branques del saber, que convencia, en tractar-se de l'exercici de la seva professió, tant atent amb els amics com amb els contraris. “Fou sens dubte, ens deia un dia August Pi Sunyer, un positivista exagerat i constant, portat per l'escalf cordial i pel seu entusiasme renovador; mes cal tenir en compte el que imposaven llavors els temps, per a explicar-se la polarització del seu esperit.”

* * *

Les idees filosòfiques exposades pel senyor Sunyer i Capdevila al Congrés i en algunes publicacions mogueren gran enrenou i donaren lloc a fortes censures i apassionants atacs. Després de molts anys, un escriptor català, volent donar una causa simplista d'aquelles idees, afirmà que En Sunyer no havia rebut cap mena d'educació religiosa. “Precisament, ha escrit Carles Pi Sunyer, fou el contrari: fill d'una

Maquinària Agrícola

Mc. Cormick
Motors Vellino

VDA. GENIS CREIXELL

Taller de reparacions de maquinària agrícola,
motos i bicicletes

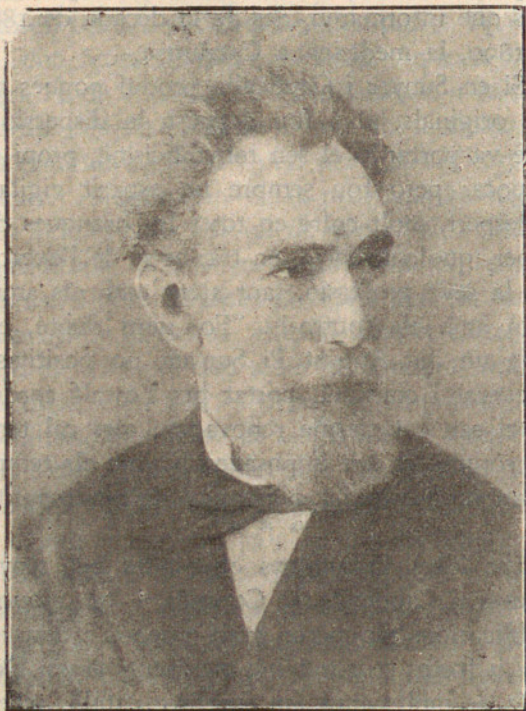
PERE MADRENAS

Dr. Robert, 28

fervorosa creient, tota la instrucció secundària la féu a Castelló d'Empúries, tenint a frares com a mestres. Posseïa extensos coneixements en matèries religioses i bíbliques. Les notes erudites que marginen llibres que guardo, en són una prova. I puc encara afegir un fet inèdit, si no molt interessant, curiós. Quan jo estudiava, sota el seu guiatge, el Batxillerat, fou ell el meu mestre de l'assignatura, llavors obligatòria, de Religió. L'excel·lent obtingut —i cal perdonar la petita venitat de dir-ho, en gràcia a la frescor de l'anècdota— demostra que devia ésser-ne un bon professor.”

* * *

A l'Empordà, i sobretot a Roses, té En Sunyer i Capdevila la seva llegenda i les seves

FRANCESC SUNYER I CAPDEVILA

anècdotes. Els qui l'han conegut us en parlen amb tot respecte. Tenia gràcia en el parlar i

tothom l'escoltava amb interès. Ja hem al·ludit als seus radicalismes en matèria religiosa. Tanmateix, en el tracte particular era molt respectuós amb les creences d'altri i es conta que renyava sovint als mariners que renegaven. D'altra banda, visità moltes vegades a monges i clergues atrets pel seu renom com a metge, els quals restaven agradósament sorpresos del seu tracte personal. Tot això revela un esperit fi i cavalleresc.

“Després del canvi de règim, diu Carles Pi Sunyer, Francesc Sunyer i Capdevila es retira a viure modestament, com un filòsof, a la quietud del seu poble. Com a fruit i profit de l'exercici de la professió, de la carrera política, del càrrec de ministre, de la influència encara viva en els temps de la Restauració, deixa només, a la seva mort, una petita casa blanca, vora la mar de Roses... En aquesta casa, amable i senzilla, hi he passat dos anys inoblidables. En morir l'àvia —l'àvia creient i piadosa, però que li ho perdonava tot— vaig ésser el designat per anar a portar, amb l'alegria de l'infant, un xic de consol a la soledat del vell Sunyer. Es a ell que dec bona part de la meva formació espiritual. Sempre he recordat, tot i la llunyania, les lliçons i els consells, els comentaris dels clàssics que, com a republicà antic, estimava tant.”

Un simpàtic vellet de Roses me conta, vora la mar, algunes coses suggestives, alguns detalls evocadors. “Sunyer i Capdevila, em diu, vestia sempre una levita negra i llarga, i portava un barret de copa de color cendrós: així feia les seves visites.” Alt i prim, ell mateix solia comparar-se amb una canya: “feble i dret com una canya.” Hom el veia a la terrassa de casa seva, assegut en una cadira de braços amb un coixí vermell, llegint un llibre o contemplant la mar —la mar sempre bella i sempre canviant, enfortidora i asserenadora de l'esperit cansat o contorbat. De vegades se n'anava amb un mariner o amb algun dels seus néts,

Ford

Av. Jaume I, 40 i 42. - Telèfon 22. — GIRONA

en un bot —*Augusto*— que duia una vela molt petita i era familiar a tot el poble.

Aquell home, que sabia el que era batre's per una noble idealitat, que conegué la presó i l'exili, que més d'una vegada desafia la mort, tenia, tanmateix, almenys a les darreries de la seva vida —va morir als 72 anys— una te-

UN MESTRE DE POBLE

Sovint he sentit parlar a Roses del senyor Martí. El senyor Martí va ésser mestre de ninyons en aquella vila durant més de quaranta anys i va deixar-hi un excel·lent record de la seva actuació. Un dels que foren els seus deixebles em fa, amb poques paraules, el seu elogi. "Era —em diu— un bon mestre. Potser no sabia tantes coses com els mestres d'ara; però el que sabia, ho sabia bé i ho ensenyava bé. La seva ensenyança era profitosa. Podíem estar-ne orgullosos. El seu fort era la gramàtica. Era exigent, però sense duresa. Per la seva escola, que avui encara existeix, van passar tres generacions." Entre els seus alumnes va haver-n'hi alguns que havien de donar glòria a llur vila i a Catalunya, com el doctor Josep Maria Pi i Sunyer —pare d'August, Carles i Jaume— i Pere Rahola i Molines.

De més a més, el senyor Sebastià Martí dedicà els seus lleures a l'estudi de la història de Roses i publicà un opuscle, que va ésser declarat de text a les escoles de primera ensenyança, el 1897, segurament pel seu caràcter patriòtic. L'autor dedica l'obreta als seus estimats deixebles i al·ludeix a l'heroic comportament de llurs avantpassats en les guerres que van tenir per teatre la vila de Roses i la seva esplèndida badia. Es un tribut a aquella població, de la qual diu que és digna de millor sort per la seva topografia, el seu dilatat horitzó, les seves belles postes de sol, les seves

mença: temia, malgrat d'ésser empordanès de soca-arrel, la tramuntana. "Tu bufes, deia: doncs, jo a casa, i ningú me'n treu." I no en sortia, certament, a no ésser en els casos de veritable necessitat i urgència, fins que la tramuntana, lassa, havia apaivagat les seves fúries...

condicions higièniques i les seves facilitats de comunicació.

El llibret del senyor Martí està escrit amb força correcció i conté algunes notícies d'interès per al qui desitgi conèixer la història abreviada d'aquella antiga vila, que jugà un paper tan important, per la seva situació topogràfica, en les guerres amb França.

Ens imaginem la ingènua alegria del senyor Martí en tenir a les seves mans el primer exemplar imprès del seu treball i la "importància" que es donaria —una certa vanitat, és, fet i fet, cosa ben humana— davant dels seus deixebles.

L'exemple del senyor Martí hauria d'ésser imitat. A cada poble, per petit que fos, hi hauria d'haver qui es preocupés de la seva història, dels seus costums, de les seves llegendes i tradicions, de tot allò, en fi, que li ha donat caràcter i renom, o simplement que tingués cura de posar en ordre els seus documents i vetllés per la conservació de les seves joies.

Sempre he cregut que un bon mestre fa un bon poble. A molts ciutadans, sense conèixer-los, podríem dir-los: "digueu-nos quins mestres heu tingut, i us direm com sou". L'empremta del mestre no s'esborra fàcilment del nostre esperit. El senyor Martí va ésser-ho fins a l'hora de la mort. No necessità, certament, els estímuls econòmics dels nostres dies per a excel·lir en el compliment dels seus deures, i

CAMISER
Arper

CAMISES
CALÇOTETS
PIJAMES
BATES, BATINS
GUAN^e DE PELL I LLANA
BOTINS, CORBATES

Especialitat en camises a mida

PROGRÈS. 27
TELÈF. 289

GIRONA

va saber treure tot el partit possible d'una escola que, com la majoria de les nostres escoles públiques al segle passat, no reunia cap condició pedagògica. "Va ésser també, em diuen, un home molt pulcre i ordenat en tot." El 1895 té bona cura d'anotar en el pròleg del seu llibret que en els registres de la seva escola hi ha inscrits 1.322 alumnes. La seva influència educativa havia de deixar-se sentir durant un llarg període a la vila on exercí el magisteri.

El senyor Martí, mestre i, en part, cronista

de Roses, bé mereix un record d'afecte i gratitud. Potser fóra escaient de retre-li un homenatge escolar. Enaltir la memòria dels mestres —dels mestres veritables, per professió i per vocació, de nom i de fet—, per humils que hagin estat, és un dels primers deures dels pobles per als quals la "cultura" no és pas una paraula més, d'aquelles que es repeteixen d'esma, i acaben per no tenir cap sentit, sinó una cosa ben viva i ben humana.

CARLES RAHOLA

ROSES, LA LLUMINOSA

Quin encant té la llum en aquest recó de la terra nostrada!

M'apar veure confós en la llunyania dels segles, la primera nau grega, tombant aquell cap on les aigües i la tramuntana feien com si aboquessin totes les melodies de la lira d'Orfeu. Era un capvespre de tardor. El sol roent tramuntava el Pireneu llunyà, i en desfeia amb el seu esclat lluminós la ratlla capriciosa de la carena que adés superba s'engalla, adés s'humilia com vençuda en els colls de Panissars i de Banyuls, aixecant-se majestuosa en la muntanya de Rodes per a baixar freturosa a capbussar-se a les ones daurades del golf. La terra, mig engolida de maresmes, reflectia l'incendi del cel, els tamarius guspirejaven i fins la mar era abrindada per les flamarades d'aquella posta.

Damunt del pont de la nau grega un home restava estàtic davant l'espectacle únic del cel, la terra i la mar en flames. I mig incrèdul en la noble ingenuïtat de sa grandesa, el cabdill de la nau grega féu aturar el vaixell del qual penjaven com mortes les veles i les oriflames

en la calma augusta del golf mirífic.

Terra de llum! Oh claredat flamígera de la terra ubèrrima!

Terra franca i acollidora!

Planura fina i suau, amorosament encerclada de muntanyes cristal·lines, com retenint-la en una íntima abraçada!

Davant del mut convit de la terra nova que li recorda la seva pàtria, el cabdill de la nau grega es fa la íntima resolució de conquerir-la, de fer-la seva.

—D'aquí me n'aniré, i tornaré i partiré sempre que vulga. El mar és lliure i ell mena a tots indrets.

En un santiamen el vaixell fou arcerat i els grecs dormiren a l'arena suau de la badia que, com blanc coixí, semblava amoixar i endolcir el son dels pirates.

L'endemà, en despertar-se, veieren els grecs l'Empordà tot canviat. A la llum del sol pujant pròdiga i intensa, totes les coses prenen formes exactes i precises... Res no aclapara ni esfereïx, tot és d'una mesura i d'una justesa perfectes. Res no és enorme ni gegantí; res

Tècnica, experiència, utilitat modern per a reparacions de Ràdio.
Vell personal especialitzat.

"RADIO UNIVERS" Manuel Pla Plaça Marqués de Camps, núm 1
Teléfon, 392 — GIRONA

no és desmesurat ni aterrador; fins les muntanyes altes s'esguarden sense agror ni violència; tot apareix dòcil, suau, per encantament de la llum que flota a l'espai.

I a l'endemà, encara la llum somorta del cel nuvolós els donà un nou paisatge: les blavors de la muralla pirenenca s'han agrisat, un to de plata, suau, finíssim, envaeix les maresmes, els tamarius s'han enfosquit i la blancor del pairal Canigó sembla haver-se purificat amb l'abrandament de les postes de sol passades que es repetiran pels segles dels segles, per obra i gràcia d'aquesta llum mirífica que posa seny i transparència en els homes i en les coses...

I un altre endemà aparegué tot commogut pels himnes disbauxats del vent tramuntanal

fent sonar com arpes, els arbres, les maresmes i les pedres...

I sempre i cada dia, és un dia nou, sota la llum d'aquest cel blau que sembla glatir la blavor del mar, d'aquest mar que havia de deslliurar al mariner gosat del navili grec.

I vora la mar de l'espaiosa badia que pren, com tot, les matitzacions de la llum, esclatant en infinits colors, com si reflectís el nacre d'una immensa petxina, vora la mar que, lliure com és i mena arreu del món, el pirata de la nau grega es deixà conquerir per la terra que se li offeria amorosa, però embolcallada d'aquella llum ennartadora que té la valor de la més pregona espiritualitat i del diví misteri.

Així va néixer Roses, la lluminosa.

J. PUIG PUJADES

ELOGI DE ROSES

No és pas gens estrany que els grecs, homes de gust artístic, enlairat, triessin la badia de Roses per estendre-hi llurs dominis que tant varen influenciar la cultura de la nostra terra. Quan hom contempla el golf per primera volta, sent una fonda emoció indescriptible.

Aquest mar tan blau de Roses, que sap fистonejar d'escuma l'esfèrica platja, segur que fou teatre de les gestes més belles que s'han vist per mar.

No podem contemplar la badia, sense que vegem amb els ulls immensurables de la imaginació, les galeres gregues i romanes, amb les seves veles pintades de coloraines, tremoloses de vent, de sol i de mar blau.

Aquelles galeres totes plenes d'incrustacions de metalls preciosos i de proes esculpides per artífexs de cisells meravellosos.

Segur que deuriem entrar un jorn cap al tard,

quan el sol s'amagava tot enrogit rera les altes serralades pirenenques, amb recança de no poder-se quedar a contemplar el desembarc apoteòsic d'aquelles gents, que venien a embellir amb la llum d'una civilització refinada la nostra terra.

I del treball d'aquells homes de perfils serens nasqué Roses, la simpàtica vila que s'obre com una rialla d'escuma eternitzada davant la mar.

Roses, la de les dolces recordances per mí. Unes jornades passades vora seu, han estat prou perquè s'ensenyoregés del meu cor la gràcia fada dels seus encisos.

La seva gent porta encara damunt seu la serenor en els seus actes, l'esperit treballador d'aquella gent i la lluminositat d'aquesta mar incomparable.

Cada jornada, quan les llums diurnes s'es-

PHILIPS RADIO

Amplificadors per ball. · Cine-Sonor. · Instal·lacions
microfòniques. · Aparells de Ràdio.

CASA HERPU - P. Girbau

Ronda Dr. Robert, 35, 1.ª - GIRONA - Teléfon, 201

vaeixen, i a la volta blava es comencen a encendre els estels, Roses, treu del seu estoig les seves joies brillants, portant-les a lluir al mig de l'aigua. Cada "treïnya" és una pedra preciosa, fulgurant, bressada per l'onatge admirador. I, en canvi, la mar també sap ofrenar bells joiells a la gent de la terra, i els ofereix la virola de gamma de feixos d'escotes corallines, argentades, maragda...

I és el premi a l'esforç i al treball de la bona gent pescadora, que tresquen cantant cançons de la terra generosa que els ha vist néixer.

I el retorn a la platja llunyana, que tantes vegades han esguardat amb amor durant la nit, pensant amb els éssers estimats que hi romanen, és ben bé encisador. Els seus rostres colrats pel serení, per les salabroris i les tramuntanades, apareixen aclarits pels somriures més espontanis. Porten els peus nus, regalimants de mar, odorosos de mar, amb les paneres plenes brandejant damunt llurs caps.

Cada panera és un joiell, fet de dibuixos i coloraines arbitràries, però ple d'encís.

Cada pescador, inconscient de la trascendència de la seva obra, arrengrera el peix segons el seu gust, i és perquè encara dintre seu porta reminiscències artístiques, llegades pel poble grec i romà del qual és descendent.

La noblesa dels seus avantpassats impera encara en tots els seus actes. I els seus tractes comercials es fan de paraula, i és perquè la bona gent de Roses sap prou el valor que té una paraula donada.

I és per això, i per moltes altres coses, que hom sent un benestar i un dolç encís de trobar-se entre aquest poble lluminós, que fa olor de mar i de muntanya, perquè indubtablement que és en aquest lloc on hi hagué la llegendaria unió de la sirena i el pastor, de la cançó maragalliana; i és per això que és un paradís, on la pau de l'esperit és perdurable.

ANGEL PONS I GUITART

VILA EN FESTA

*Arriben carros auris a la vila
tots fumejants, encara, d'horitzó.*

*A la placeta cada arbre rerla
bressolat per l'alè de la claror.*

*El dia amb picarols pels carrers balla
i ens corona de joia amb sol i crits.*

*Per l'aire roden cèrcols de rialla
i els estels se'ns escapen, vius, dels dits.*

*Hi ha efusió de vautes i cornetes
i nins de llum serena pels teulats,*

*i una ardent melangia d'orenetes
i, a la rra, uns ninots esgarriats.*

*S'estenen ufanosos els domassos
i degoten colors vermells i verds.*

*Hom veu focs de blavor, feliços, grassos,
i una alegria de balcons oberts.*

Jaume AGELET I GARRIGA

Acadèmia Cots COMERÇ - PERITATJE - BATXILLERAT

Obert de 9 a 1 i de 3 a 10 — Ferreries Velles, núm. 1. — GIRONA

Celebridades Contemporáneas

(De un libro en preparación)

DOCTOR DOYEN (1)

Conocile hace poco menos de treinta años. Habíame llamado a su despacho para confiar-me un delicado trabajo de traducción: un doctor colombiano había publicado una tesis en la cual exponía sus experimentos sobre el *micrococcus neoformans*, bacilo descubierto por el Dr. Doyen en los tumores cancerosos, y el ilustre cirujano, desconocedor del español, deseaba que yo le hiciese una versión francesa de dicho trabajo, escrito en idioma castellano.

Al entrar en el gabinete de trabajo de ese hombre, confieso que tenía cierta prevención contra él. La lectura de gran número de periódicos que le eran hostiles en aquella época, me había hecho concebir a su respecto una idea engañosa, y hasta me parecía haber escrito algo injusto con relación a su incontestable competencia, sugestionado por la terrible campaña de desconfianza y de intrigas llevada a cabo contra ese hombre por varios de sus colegas, muchos de los cuales gozan de gran reputación en el Cuerpo médico de Francia.

Cuando me encontré sentado cerca de él, al lado de aquella mesa encima de la cual se

amontonaban entremezclados los papeles, los libros y los aparatos, sentime inmediatamente seducido por su exquisita amabilidad y por la elocuente sencillez de su palabra; y al salir de la casa del gran cirujano comprendí su valor positivo, reconociendo, confieso, el error profundo en que había sido inducido por la envi-

DOCTOR DOYEN

(1) El que fue mi ilustre amigo, Dr. Doyen, de cuyos principales producciones fui el traductor español durante mi larga expatriación en París, ha sido sin duda uno de los cirujanos más eminentes de Europa, y desde luego el más original y más erperto. Nacido en la ciudad de Reims en 1859, murió en París en 21 Noviembre 1916 a la edad relativamente joven de 57 años, cuando la ciencia tanto podía esperar de él todavía. Se suicidó por causas desconocidas.

día, la negra y vil envidia de sus contemporáneos, y, una vez más, vime constreñido a reconocer, a pesar de mi optimismo innato, que la maldad de los hombres es muy grande.

* * *

Ford

Av. Jaume I, 40 i 42. - Teléfono 22. — GIRONA

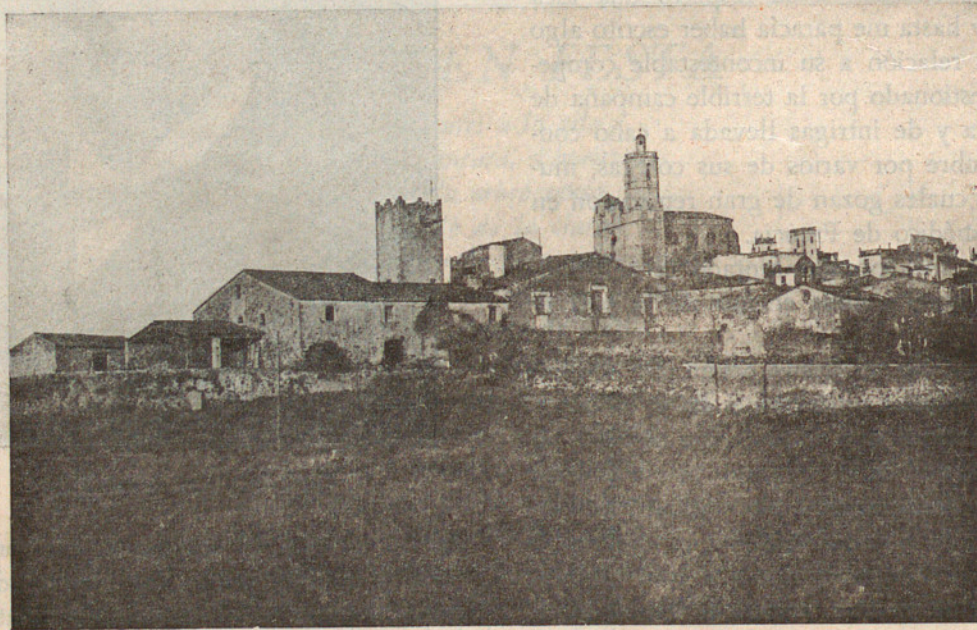
Volví a verle algunos meses después; pero esa vez fui yo quien le rogó que me recibiera, no en su despacho, sino en su propia clínica operatoria. No siendo yo médico, sin que fuera, sin embargo, un profano (2), y habiendo ya transcurrido cerca dos años desde mi precedente visita, me pareció más prudente presentarme provisto de una carta de introducción, pues se trataba, en la circunstancia, de verle en su tarea, en algunas de sus operaciones a las cuales deseaban asistir dos médicos amigos míos que acababan de llegar de España. También esa vez pude convencerme de la amabilidad exquisita del sabio cirujano. Bastó la presentación de nuestras tarjetas para que diese la orden de de-

(2) Redactor-traductor de diferentes libros y revistas de medicina desde hacía muchos años.

jarnos penetrar en la sala de operaciones. Una gentil enfermera vino a buscarnos en el salón de espera; endosamos la blusa que es de rigor, blanca como el armiño, y después de haber atravesado una amplia y limpia antecámara, fuimos introducidos en el pequeño anfiteatro, allí donde el Dr. Doyen iba a desplegar ante nosotros y ante una docena de discípulos preferidos sus grandes finuras de observador y su maravillosa habilidad quirúrgica.

Al entrar en la sala, donde reinaba un silencio absoluto, interrumpido únicamente por los estertores del paciente acostado encima de la mesa operatoria y sometido a la acción anestésica del cloroformo, confieso que me sentí profundamente emocionado y me creí muy pequeño ante la perspectiva del acto grandioso y temible al cual iba a asistir. Debía yo estar

POBLES DE LES NOSTRES COMARQUES

UNA VISTA GENERAL DE LLAGOSTERA

CARRIL AUTO SERVICE

Carrer Barcelona, 17 (xamfrà Ronda del Dr. Robert). Telèfon, 163. — GIRONA

SUBMINISTRE DE BENZINES I GAS-OIL

GRASSATGE A PRESIÓ

LUBRIFICANTS

SERVEI PERMANENT

sin duda excesivamente pálido, pues, en un momento dado, cuando me percaté de que el doctor Doyen nos saludaba cortesmente con la cabeza, sentí escalofríos y hormigueos en mis piernas, dándome perfecta cuenta de la terrible operación que se preparaba. Una palabra amable del ilustre cirujano y una sacudida de amor propio devolvieron los colores a mi rostro; y me preparé con mis amigos y compatriotas — en la actitud del neófito que se encuentra en el templo — a escuchar las breves explicaciones del maestro que debían preceder a la operación.

Yo quisiera en lo posible describirla, pero ésto me llevaría demasiado lejos y, por otra parte, no tenía en modo alguno la intención de ello cuando se me acudió la idea de consagrar mi simple trabajo de cronista al famoso cirujano. Tratábase de un joven epiléptico que, en una caída, había debido lesionarse el cráneo; el resultado de esa lesión era un espesamiento óseo y un quiste cortical que se hacía necesario extirpar a toda costa para salvar la vida del paciente. La radiografía había a penas indicado la localización probable de la doble lesión. La operación adecuada para tal caso era la craneotomía. Cortar en redondo la zona del cuero cabelludo debajo de la cual radicaba la oseificación deformada, abrir la caja craneana con la gubia y el malleto y extirpar por medio de la potente sierra vertical eléctrica la lesión diagnosticada en el punto matemático previamente señalado por el Dr. Doyen, todo ésto, que exige un tacto, una precisión y una delicadeza imponderable, fué ejecutado brillantemente y con un éxito sorprendente por el eminente cirujano y en un corto lapso de tiempo del que apenas pude darme cuenta, absorbido como estaba por el espectáculo de esa maravillosa operación. Al igual que yo, mis amigos, los doctores Massa y Coll (de Gerona), experimentaron una viva admiración, no sabiendo que encomiar más en el operador: la rapidez de eje-

cución o la seguridad del acto realizado.

Personalmente, yo salí realmente entusiasmado de aquella sesión inolvidable... ¡Oh! ese cráneo terriblemente abierto, mostrando a mis ojos curiosos aquella pia-mater sanguinolenta y aquellas circunvoluciones que delimitaban los centros de la volición y del pensamiento, y aquel hervidero de sangre, de huesos y de tejidos en el cual penetraban con precaución los dedos enguantados del operador, nada de ésto se borrará jamás de mi memoria mientras viva. Y sería para mí un momento de indecible placer el día en que yo pudiese apretar la mano del joven epiléptico, y decirle delante del mago que acababa de salvarle la existencia:—¡Ave! resucitado. Yo te saludo y te venero casi, pues hallándote en las fronteras de la muerte, pude contemplar, gracias a ti, en las profundidades de tu cráneo abierto, las fuentes misteriosas del intelecto i de la vida.

* * *

Admiré, después, todo el servicio clínico del Dr. Doyen, su personal inteligente, las magníficas instalaciones que pone a la disposición de sus enfermos, sus laboratorios, sus instrumentos de trabajo; luego, lo que más admiré en ese hombre, es su actividad y la gran potencia de su labor, en la cual lo abarca todo con su talento, en el orden científico. Levántase temprano y se acuesta muy tarde, y a toda hora se le encuentra trabajando. Cuando no se halla en su consultorio, se le ve en su sala de operaciones o en su laboratorio, haciendo nuevas investigaciones para combatir el cáncer que él cree haber casi vencido... Y después de toda esta fatigante tarea, quédale aún tiempo para ir a dar conferencias ante el auditorio escogido que se reúne en el elegante teatro Fémica, sobre el interesante problema de la prolongación de la vida.

No, ese hombre no es un hombre cualquiera como pretenden sus enconados enemigos. Es un sabio completo ante quien hay que inclinar-

Ford

Av. Jaume I, 40 i 42. - Teléfono 22. — GIRONA

se a despecho de la miserable envidia que ciega a sus rivales y adversarios. Examinando imparcialmente sus actos — desde el punto de vista de su profesión — ¿qué se encuentra de incorrecto y de reprehensible? Si examinamos bien los resultados de su labor científica ¿se le pueden negar títulos a la admiración y a la gratitud de sus contemporáneos?

¡Oh! ya sé que se ha hablado mucho a propósito del cinematógrafo y del proceso del americano Crocker, para representar al doctor Doyen como un charlatán y como un hombre sumamente codicioso y rapaz. Pero, veamos ¿qué es, en suma, el cinematógrafo del doctor Doyen? Es simplemente una idea original que se le ha ocurrido a él, hombre de su tiempo, para hacer conocer y hacer vulgarizar, por decirlo así, sus métodos operatorios sirviéndose

de la cinematografía. La cosa en sí hubiera podido parecer extraña en los primeros tiempos, cuando esta última distaba aún de la inmensa boga que ha obtenido más tarde gracias a sus perfeccionamientos y a sus múltiples aplicaciones. Comparar la vulgarización científica intentada por el Dr. Doyen con el espectáculo melodramático de cualquier charlatán de feria, es desconocer completamente la psicología de nuestro tiempo y la idiosincrasia del gran cirujano, que muchos han juzgado a la ligera interpretando en un sentido malévolo lo que, en él, no fué sino una innovación original y desde luego revolucionaria. Que muchos no aprueben la idea del cinematógrafo haciendo circular por el mundo los métodos operatorios que distinguen al Dr. Doyen de los otros cirujanos, nada más legítimo ni más respetable; pero

---

UN BELL PAISATGE

SEGANT EN EL CAMP DE LA MOIXINA D'OLOT

Heus ací un dels més bells paisatges d'Olot, que evoca aquelles teles magistrals de Vayreda i, amb ell, tota la formidable teoria de pintors de l'escola d'Olot que donaren dies de glòria a la pintura catalana. El paisatge d'Olot, flonjo, esponjós, ple de voluptuositats inèdites, és eterna font d'inspiració pels artistes.

La seva bellesa és immortal a través dels temps

tomar ésto como pretexto para calificar de charlatán a uno de los operadores más concienzudos y más hábiles que se conocen, es rebasar la medida y penetrar en el terreno del menosprecio y de la injúria. Y el Dr. Doyen, por su ciencia y por los grandes servicios prestados por él a la humanidad, merece ser tratado con más respeto y con mayor justicia.

Hase hablado también mucho de su espíritu de lucro, de su codicia, de su rapacidad. ¡El, rapaz! Yo no soy ciertamente en los secretos de su intendencia; pero alguien que se halla al corriente de la manera cómo el dinero entra y sale de la casa o clínica de la calle Piccini, me ha afirmado que el Dr. Doyen se halla siempre en apuros para sostenerla sin que decaiga de la altura científica, de la altísima reputación que actualmente ostenta. Dicen por ahí sus adversarios que los ricos pagan sumas elevadas haciéndose operar por él. ¿Que puede significar ésto para probar el espíritu de lucro del Dr. Doyen? Compréndese perfectamente que a los ricos que confían su salvación a la habilidad de ese gran cirujano es a quienes incumbe el deber de contribuir, con la relatividad de sus medios, a los gastos extraordinarios de ese hombre en sus luchas para combatir las plagas de la humanidad. El célebre Dr. Velpeau hacía lo propio, así como el ilustre cirujano Péan, por no hablar sino de la cirugía en Francia.

En el proceso que el americano Crocker entabló contra el Dr. Doyen porque éste le había reclamado 50.000 francos de honorarios, el tribunal dió la razón al gran operador. ¿Es ésto decir que los cuidados facultativos dados por el Dr. Doyen a la esposa enferma del demandante valían específicamente esa suma considerable? No lo creo ni nadie lo cree; pero el doctor Doyen—que seguramente opina también así— quiso dar una lección al millonario yanqui, que había llamado a otro médico sin advertírselo cómo debía y que le atribuyó más

adelante la muerte de su esposa; quiso establecer con ello al mismo tiempo un principio de decencia profesional para los casos análogos o similares que en lo sucesivo pudiesen presentarse.

... Ese hombre, por lo demás, es todo un carácter, y es por ésto que yo le admiro doblemente. No se desanima ni se acobarda porque los titulados sabios de academia le cierran el paso y pretenden aniquilarlo con el peso de su desdén oficial o con las armas pérfidas de sus femeninas intrigas. Muy al contrario: le veréis siempre a la brecha, dispuesto a la lucha. Asiste a todos los Congresos llamando a la controversia a todos aquellos que tienen el aire de poner en duda sus procedimientos o sus teorías. Pero es un atleta que provoca esa lucha sin encontrar quien quiera medirse con él. Físicamente vigoroso con músculos de acero, muéstrase en la discusión fuerte, incisivo, contundente. Porque conocen su valor y su grande energía, porque temen sus rudos ataques de hombre que sabe dirigir sus golpes, sus detractores se han puesto de acuerdo para intentar desacreditarle primeramente ante el público, luego ante el mundo científico. Cobardes o pusilánimes, se han reunido todos contra uno para no dejarle entrar en los cenáculos de su vetusta Academia, y, cerrándole la puerta, han dado a comprender cuánto temen la discusión con su terrible adversario. El Dr. Doyen, entre los sabios de pacotilla que van todos los martes a dormir la siesta en los sillones oficiales, es considerado como un apestado, como un rebelde...

Y por esta razón le niegan el pan y el agua. Y por esta razón, le injúrian llamándole charlatán... ellos, cuya eterna verbosidad no ha dado nunca a la ciencia—salvo contadísimas excepciones—ni una partícula de gloria!

A. VINARDELL ROIG

París - Diciembre 1908.

CARRIL AUTO SERVICE

Carrer Barcelona, 17 (xamfrà Ronda del Dr. Robert). Telèfon, 163. — GIRONA

SUBMINISTRE DE BENZINES I GAS-OIL

GRASSATGE A PRESIÓ

LUBRIFICANTS

SERVEI PERMANENT

Cançó d'una nit d'estiu

(A l'amic de sempre,
J. Guinart i Franquesa)

La nit, que era clara i dolça,
gronxava la meva pena
sobre un raig de lluna plena...;
—era, tocant a Pedret...—;
talment es gronxa la molsa,
de nits, en l'ondina clara
quan sent de surà una rara
enyor, i es dreça a pleret...

En la ribera bosquina
lleus cants rossinyolejaven;
creguí que els monts s'encorvaven
com uns gegants, a escoltar...;
i quatre llanxes - joguina
que allí prop solen haver-hi,
enartades pel misteri
ni enyoraven el bogar...

Ai!, com hauria estat dolça
llavors, una barquejada
amb una noia estimada;
sota els ulls de Déu, ben sols!;
mes, restà allí com a molsa

nascuda dalt de la riba;
restar!, quan ningú no et priva
de moure't, també és ben dolç!

Dins l'aigua tremolinaven
els campanars, les estrelles,
les cases i, dintre d'elles,
cent llums, com cent estels més;
ombres i llum es besaven
i eren només transparència,
que haurien dit si l'essència
se us hi mostrava a través...

Veient com jo reflectia
en l'aigua també, exclamava:
—Si ma essència se'm mostrava
un instant, o bé a pleret!...—
I la nit, que refulgia,
sobre un raig de lluna plena,
com mai gronxava ma pena...
I era... molt lluny de Pedret!

J. M.ª SOLER I JANER

CAMISER
Arper

CAMISES
CALÇOTETS
PIJAMES
BATES, BATINS
GUANS DE PELL I LLANA
BOTINS, CORBATES

Especialitat en camises a mida

PROGRÈS, 27
TELÈF. 289
GIRONA

JOAQUIN RUIZ BLANCH

Oriundo de Crevillente, importante población alicantina, en donde su padre ejercía la profesión de médico, D. Joaquín Ruiz Blanch vino a Gerona por los años setenta o setentuno de la pasada centuria para dirigir temporalmente el periódico "La Lucha", del que después fué propietario. Hizo sus primeros estudios como alumno interno en un colegio lencia, carrera que no terminó por faltarle dos o tres asignaturas cuando aconteció la revolu-

JOAQUIN RUIZ BLANCH

ción que destronó a Doña Isabel II, en la cual de Madrid, sito en Carabanchel Bajo, y siguió la carrera de Leyes en la Universidad de Vatomó activa parte, figurando en las filas progresistas; siendo perseguido y encarcelado, a pesar de contar con parientes muy hallegados desempeñando cargos públicos de algún valimiento gobernando el partido moderado, imperante en las postrimerías del reinado isabe-

lino. Triunfante la revolución, fué sacado apoteósicamente de las Torres de Serrano, de la ciudad de Turia, junto con los demás presos políticos que allí habían, y después de dirigir el importante periódico "Los Dos Reinos", órgano de los progresistas levantinos que acudillaba Peris Valero, cuyo nombre hoy lleva la principal calle de Valencia, fué enviado Ruiz Blanch a Gerona por su jefe político para dirigir una corta temporada "La Lucha", periódico que publicaba la "Tertulia Progresista" de esta ciudad, y pasar luego a Madrid, desideratum de todos los jóvenes escritores, y que no llegó a realizar, porque las enconadas campañas y las derivaciones políticas del reinado de Amadeo e implantación de la primera República, cambiaron el curso trazado en sus aspiraciones. El cariño al periódico que dirigía le decidió a adquirirlo en propiedad cuando la "Tertulia" flaqueó ante los embates de que era objeto en época tan azarosa, declinando Ruiz Blanch unas halagadoras ofertas que por su campaña en pro de la integridad del imperio colonial le hicieron desde Cuba, la cual le mereció ser nombrado voluntario honorario del Regimiento de Caballería Voluntarios de Matanzas, según consta en espléndido diploma que le enviaron, trabajo a pluma de verdadero valor artístico.

Perteneció siempre al cuerpo de Correos, cuya carrera vió continuamente truncada por no abandonar su periódico, pues siempre que era objeto de un traslado abandonaba el destino para no separarse de la labor periodística, sacrificando su porvenir seguro de funcionario para atender a lo inseguro de su profesión literaria; y aunque desempeñó empleos de distinción y responsabilidad superiores a su categoría administrativa, principalmente, cuando al término de su carrera, tuvo a la fuerza que ausentarse de Gerona para no renunciar prodigamente los muchos años de servicio prestados en el Cuerpo, no consiguió en el escalafón

los primeros puestos que de otra suerte hubiera alcanzado.

Sólo le tentaba ser periodista, y a ello lo subordinó todo en los tiempos mozos de energía y empuje.

¡Periodista!
Ingrata profesión la de periodista; siembra a voleo los frutos de su inteligencia, recogiendo otros la cosecha, sin que a él le quede siquiera el consuelo del reconocimiento ajeno. El sabio que acumula ciencia en unos centenares de páginas, ofrece a los doctos teorías que consultar, estudios que admirar, descubrimientos que aprender, todo encerrado en un libro, resumen de trabajos pacienzudos hechos metódicamente, quietamente, con una labor disciplinada y fecunda. Igual le sucede al literato que escribe libros, o recoge en libros los desperdigados frutos de su ingenio, sean novelas, poesías, producciones de toda clase, de todos matices. Hasta los que escriben en revistas logran la relativa perpetuidad que alcancen las colecciones de las revistas en que se publican sus trabajos literarios. Pero el periodista militante, máxime si tiene carácter político; el que está siempre en la brecha luchando por un ideal, por un credo político, a cuya bandera se acogen tantos que nada exponen dejando al periodista que lo exponga todo; los que dedican su valer, poco o mucho, cuanto tienen, a un trabajo duro y constante mantenido con el fuego de un entusiasmo inagotable, pero que agota; el verdadero periodista, el que siente el oficio, el artista, no el del oficio jornalero; el que pudiendo ser otra cosa prefiere ser periodista, y en el periodismo cifra su porvenir moral y material, el éxito de la empresa y la empresa de su gloria; para ese ser extraño, para ese judío errante de la literatura, condenado a escribir siempre, siempre, sin descanso ni sosiego, sin medida ni límite... los éxitos son fuego de virutas que podrá renovarse cotidianamente si a tanto llega su ingenio y su suer-

te; oirá un momento ensalzado su nombre, y en otra ocasión, y en otra, cuantas se quiera; serán aplaudidos sus más enardecedores artículos políticos... pero una vez soltada la pluma, indefectiblemente se irán esfumando con más o menos lentitud los ecos que su nombre repetían, los aplausos que tanto halagan y a poco comprometen, y como nada dejó clavado y fijo en las bibliotecas, ni en los archivos, ni en las academias, ni en las universidades, ni siquiera en los estantes de las librerías de viejo, con la generación que en sus huestes formaba desaparece la memoria de su nombre, antes tan conocido, tan repetido con toda clase de tonos en su época florida, ya para ensalzarlo ya para escarnecerlo, que a lo que sobresale la brisa le acaricia y le hiere el rayo, y para las generaciones venideras, las inmediatas, las que siguen a la suya, les será aquel nombre completamente desconocido, sin que se sospeche una pretérita personalidad que tanto trabajó en una labor de cultura social, por nadie apreciada y aprovechada por todos.

Así a D. Joaquín Ruiz Blanch, periodista político de pura cepa, que durante cerca de cuarenta años escribió en la prensa de Gerona con una constancia, con un entusiasmo y con un éxito por muchos envidiado, el cual al par de buenos e incondicionales amigos, le proporcionó enemigos enconados que amargaron más de una vez su existencia honrada. ¿Más que escritor político, sobresaliendo un poco, no tiene al par de amigos enemigos? La política es combate y para combatir forzosamente han de existir bandos peleando por la victoria. Pero todos, todos, amigos y enemigos estaban contentes en apreciar en Ruiz Blanch un escritor, un literato, un periodista. Su pluma era fácil y fluída, de redacción correcta sin rebuscados atildamientos de estilista, de franca y entusiasta exposición, de amena frase y claro concepto. Siempre escribió en "La Lucha", diario de su dirección y propiedad, y sus artículos de fon-

Ford

Av. Jaume I, 40 i 42. - Telèfon 22. — GIRONA

do, los más de ellos a vuela pluma, en las épocas de política aguda eran esperados con impaciencia para ser releídos y hasta aprendidos muchos de sus párrafos, los más valientes, los más incisivos. Pero su labor propiamente meritoria no fué precisamente la brillante; lo fué la constante y denodada ayuda a cuanto interesaba a Gerona y su provincia; el apoyo decidido, efusivo, a todo lo beneficioso al país; y la defensa caballerosa, desinteresada, completamente desinteresada, de cualquier acción noble, fin laudable o meritorio; así como la de todo aquel que se acogió a las columnas de su periódico para ampararse contra una posible injusticia o contra un supuesto atropello. Si pudiéramos repasar todos los números de "La Lucha" nos asombrarían las veces que Ruiz Blanch pretendió desfacer entuertos, acoger a indefensos y abogar en asuntos que nada le atañían, ni de cerca ni de lejos, sólo por parecerle cobijados con aureola de bondad. Jamás fué lo llamado comunmente práctico en la vida, y por eso el periodismo le proporcionó más gloria que provecho y más disgustos que gloria. Si lo trabajado por Ruiz Blanch en su periódico "La Lucha", con actividad y energías formidables, lo hubiera aplicado a otros menesteres y no a escribir para el público en un ambiente reducido y enrarecido, con la vecindad aplastante de una gran ciudad como Barcelona, con sus poderosísimas empresas periódicas, otros hubieran sido seguramente sus progresos materiales. Pero concentró todas sus aspiraciones al desenvolvimiento y prosperidad de su periódico; a él dedicó lo mejor de su existencia; y "La Lucha" era Ruiz Blanch; y el periódico vivió con vida propia y desahogada mientras Ruiz Blanch lo dirigió; y cuando por azares de la vida y la política pasó "La Lucha" a otras manos, a pesar de figurar en algunas épocas al frente del periódico excelentes escritores, algunos de verdadera valía, fué decayendo hasta morir lentamente, pausadamente, como cuerpo al que se le escapa el alma, porque el alma del periódico era sólo Ruiz Blanch, y no ningún otro, por mucho que valiera.

Cuarenta años, poco más o menos, de la vida de Gerona están anotados en "La Lucha", cuya colección completa consta en la Biblioteca Provincial y otra colección no completa en el Archivo del Ayuntamiento. De esos cuarenta años más de treinta estuvo directamente al frente del periódico D. Joaquín Ruiz Blanch; pero no de modo más o menos honorario, sino activo, efectivo, casi podríamos decir exclusivo, pues lo que no escribía pasaba antes por el tamiz de su dirección eficaz. Cuando dejó ésta y vendió a una empresa el periódico, también, de cuando en cuando, de tarde en tarde, escribió algo; hasta que aquella cabeza privilegiada, fatigada por la pesadumbre de la labor producida y los años que en balde no pasan, fué perdiendo vida lentamente, como su periódico querido y jamás olvidado, y cesó de vibrar para el público su dolorido cerebro.

Desconocido por la generación presente y casi olvidado por los pocos que quedan de sus contemporáneos, murió cristianamente en Barcelona hace quince años, rodeado de la familia y amigos, y su cuerpo, trasladado a Gerona, reposa en nuestro Cementerio, como si hasta después de muerto no quisiera abandonar su ciudad estimada, en donde tantas energías prodigó, derramando espléndidamente, como buen publicista, sana doctrina, buena literatura y noble entusiasmo, y contribuyendo, como tantos otros escritores, a la formación de ese ambiente de cultura y progreso, al parecer espontáneo, que a nadie se debe, pero que lo crean principalmente, casi exclusivamente, cuantos en el periodismo ponen a contribución sus esfuerzos y talentos en beneficio de los conciudadanos, indiferente al bien recibido.

¡Ingrata profesión la de periodista, siembra a voleo los frutos de su inteligencia, recogiendo otros la cosecha, sin que a él le quede siquiera el consuelo del reconocimiento ajeno!

X.

Gerona, octubre de 1935.

A UNES FLORS

Xamoses i gaies flors, totes blanques, com a símbol de puresa... ric joiell, ornament del meu piano.

Admirables flors! Un impuls irresistible em mou a contemplar-vos amb freqüència... D'on l'heu tret l'atractiu captivador del vostre encís?... Quin màgic poder us dona l'alè afalagador que omple el cor de sublimitat?... El venerable bust de Beethoven sembla tornar-vos tèmerenques; però, suggestionades per la virtut de la seva música selecta i delicada, amb senzillesa ben escaient, us inclineu trémoloses i cofoies damunt la seva acotada testa, com retent-li fervorós homenatge d'afectivitat.

Oh harmonia suprema! Vostra galana bellesa envaeix l'esperit d'una dolcesa inefable...

Us prenc una poncella de rosa, totjust des-closa... Puríssim capoll, bellíssima flor. T'agraeixo pregonament la gentilesa que tens. Com correspondre a les gaies amoretes, als madrigals florits que diu ta bellesa embriagadora?... Ets meravellosa. Et fas essencial a la felicitat. Cap més com tu, sap cantar l'eterna melodia de l'amor.

TERESA SUÑER

Aspecte del principal nucli de CASTELL D'ARO, posat ja a l'acabament de la Vall d'Aro, xamós terrer que rega el Ridaura i alguna torrentera.

PHILIPS RADIO

Amplificadors per ball. - Cine-Sonor. - Instal·lacions
microfòniques. - Aparells de Ràdio.

CASA HERPU - P. Girbau

Ronda Dr. Robert, 35, 1.ª - GIRONA - Teléfon, 201

Ricard Lamote de Grignon

i «La Flor»

Els "Amics del Grup Escolar Ignaci Iglèsies", agrupació ciutadana contituïda per facilitar el complet desenvolupament de la magnífica labor pedagògica que aconsegueix aquella escola en el més humil dels barris gironins, el dia 6 de juny de l'any que som celebrà una bella festa infantil al Teatre Municipal amb el concurs dels infants dels distints Grups escolars de la ciutat i de les meritíssimes agrupacions Orfeo Cants de Pàtria, director Mtre. Josep Baró Güell, i Orquestra Simfònica de Girona, director Mtre. Ricard Lamote de Grignon, entitats que honoren la nostra Girona.

La festa assolí un èxit complet, èxit artístic i èxit de públic. La gran gentada que omplí a vessar la sala del nostre primer teatre, seguí emocionada les actuacions dels infants alumnes dels Grups escolars Bruguera, Eximenis, Turró i Iglèsies: cançons a una i dues veus, cançons amb gestos, exercicis de gimnàsia ritmada i recitacions amb il·lustracions musicals, tot amarat d'una distinció exquisida, palesaren com s'atén en les nostres escoles a la selecta formació espiritual dels nostres infants.

Però, el que donà a la festa el to de la més alta vàlua artística, fou l'estrena en públic de l'òpera per a infants en set escenes breus "La flor", llibre, música i decorat originals de Ricard Lamote de Grignon. Aquesta obra fou interpretada amb tota cura i encert pels entusiastes cantaires de l'Orfeo Cants de Pàtria i pels notables professors de la nostra Simfònica, tots sota la direcció de l'autor de "La Flor".

Esperit artístic d'una gran complexitat, cap de les manifestacions de l'art deixa d'inquietar la fina sensibilitat de Ricard Lamote. Si no en fos una bella mostra "La Flor", caldria solament esmentar el seu ballet "Un prat" — per vergonya nostra encara inèdit — l'argument, el

decorat i els figurins del qual, ultra la música, ja no cal dir-ho, són originals d'ell.

El llibre de "La Flor" és d'una simplicitat i d'una sobrietat encisadora. Les paraules, sempre justes i precises, porten l'acció a l'abast de la intel·ligència de l'infant i amb una

Mtre. Ricard Lamote de Grignon, autor de "La Flor".

força d'expressió que aquest copça en sa totalitat, tot perfumat suaument pel bell simbolisme que alena en la faula: la Pàtria salvada per la fe, la caritat i l'amor al treball dels seus fills.

Quant a la música, cedim la paraula a

Mtre. Ainaud: "Mestre Ricard Lamote ha realitzat l'obra, musicalment, d'una manera perfecta, esplèndida; i no dic això únicament perquè el treball tècnic respongui plenament a la reputació de què l'autor gaudeix i a tot el que d'ell hi havia dret a esperar — que ja fóra molt — sinó perquè emprant procediments simples, a més de lògics i en apariència fàcils, ha sabut imprimir a cada una de les "set escenes" que integren l'obra, tot el sentit que hi

tadament interpretat per l'artista gironí Joaquim Oliveres.

Per la gentilesa d'oferir-nos l'estrena en públic de "La Flor", la nostra ciutat és una vegada més deutora de profund agraïment a Ricard Lamote de Grignon. No hi ha cap gironí que ignori la labor generosa i d'una gran importància artística que ve acomplint al front de la nostra Orquestra Simfònica, labor que reporta noves branques de llorer a la ciutat

Els intèrprets de "La Flor" i decorat d'una de les escenes.

calia; i donar el veritable sentit a una composició, és, al meu entendre, el gran secret, "el gran misteri", com deia Maragall, de tota obra d'art que mereixi aquest nom. Obres com la que ens ha ofert l'amic Lamote, són les que es necessiten si volem formar en l'esperit dels infants una vertadera consciència artística."

Completa la formosor d'aquesta obra la reeixida estilització del seu decorat, tan encer-

amada. Cal, doncs, en justa correspondència, que la ciutat servi per a Ricard Lamote l'admiració i l'afecte més sincers.

Però, el que no saben no sols la majoria dels gironins sinó també la dels catalans, és l'elevada significació de Mtre. R. Lamote en el moviment musical de la nostra terra.

Pocs dies després de la mort d'Amadeu Vives, una revista madrilenya publicà un estu-

di crític de la Música a Catalunya, degut a la ploma àgil i aguda d'aquell eminent compositor. En referir-se als *vuit*, això és, els joves compositors d'avanguardia de Catalunya, els que formaren el C. I. C. (Compositors independents de Catalunya), digué de Ricard Lamote de Grignon que era un dels compositors que havia de donar més glòria a la nostra terra.

Aquest judici del Mestre Vives no era basat en simples promeses. Ricard Lamote de Grignon porta ja escrites una quantitat d'obres que l'acrediten com a un compositor de bella inspiració i amb complet domini de la tècnica moderna en la composició. Wolff no ha vacil·lat en qualificar de modèlica la seva manera de tractar l'orquestra.

Ricard Lamote de Grignon es caracteritza per una modèstia exemplar, segurament excessiva, i per un abrandament interior, riquíssim d'idees musicals que l'empenyen a produir sense repòs. Una obra darrera l'altra van sortint de la seva ploma, cada una assenyalant un nou progrés, una nova evolució, i en escriure la darrera nota, l'obra passa silenciosament al calaix de la seva taula de treball esperant l'avinentsa sempre fortuïta, mai buscada per son autor, d'ésser donada a la llum.

En la vida de compositor de Ricard Lamote de Grignon, cal, per ara, assenyalar dues etapes. En la primera, sembla com si dubtés de les seves pròpies forces per llançar-se a empreses de gran volada. D'aquesta etapa recordem "Engrunes", conjunt d'obretes per a piano; "Col·lecció de cançons", per a cant i piano; "Trio acadèmic", per a piano, violí i cel·lo; algunes sardanes; i "El Rusc", suara transformada en "Somnis", ballet sobre un tema d'Andersen.

En la segona etapa, assolida ja la fe en si mateix, es llença resoltament a la gran composició. Cal citar, entre altres, "Boires", poema simfònic; "Un prat", ballet en dos actes amb argument, decorat i figurins d'ell mateix; "Sonatina" per a piano, en estil contrapuntístic;

"Joan de l'Os", poema simfònic amb text de Segarra, per a solistes, chor mixte i orquestra d'instruments de vent; "Tríptic", amb text de Rabrindanath Tagore, per a cant i orquestra; "Le petit chaperon verd", òpera sintètica en tres actes, text francès de Cami; "Enigmes", obra simfònica de gran empena, en la qual treballa encara, inspirada en l'Apocalipsi; "Quatre petites pastorals", per a solistes, piano, orquestra de corda i petita percussió, estrenada a Girona; "La Flor", òpera per a infants, en set escenes breus; una "Suite", per a flauta, clarinet i fagot, i tres "Preludis a l'amic absent" per a piano, també instrumentats per a orquestra. Té també en preparació altres dos poemes simfònics: "Girona" i "El Càntic dels Càntics", de Salomó.

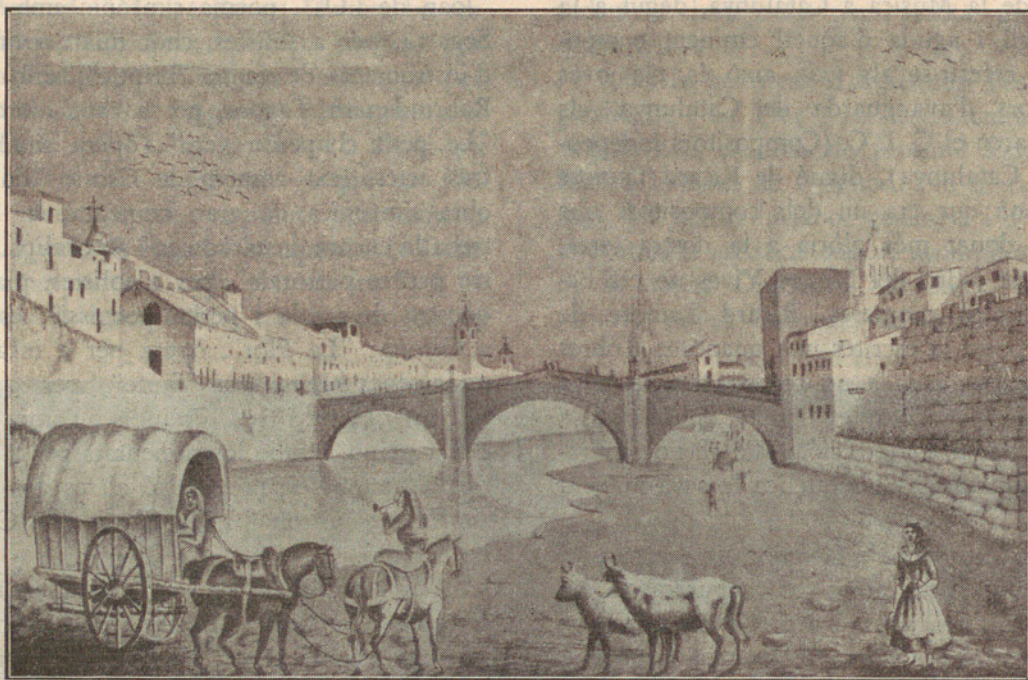
La seva labor com a instrumentador és certament important. D'ella volem recordar la instrumentació, per a orquestra d'instruments de vent, de la "Suite empordanesa" de Juli Garreta, i la de "Suburbis" de Mompou, obra estrenada per la nostra Simfònica i donada per primera vegada a Barcelona, amb gran èxit, per l'Orquestra Pau Casals.

També excel·leix Ricard Lamote de Grignon com a director: la seva labor al front de la nostra Orquestra Simfònica ha merescut els més entusiastes elogis de la crítica, i la seva actuació com a sub-director de la Banda Municipal de Barcelona, la magnífica Orquestra d'Instruments de vent creada pel geni del seu pare, el gran Mtre. Joan Lamote de Grignon — plaça que guanyà per oposició i per mèrits propis — li atorga ràpidament una justa popularitat.

És d'esperar que no és llunyà el dia que els nostres governs prestin la deguda protecció a la producció musical catalana de vertadera transcendència, per tal que pugui ésser fàcilment coneguda. Quan aquest moment arribi, la fama de Ricard Lamote de Grignon traspasarà les fronteres per major glòria de la nostra terra.

EUSEBIUS

EL PONT DE PEDRA

Paraules de Carles Rahola a Ràdio Girona

“El Pont de Pedra”: heus ací un tema que, de bell antuvi, sembla vulgar i poc interessant. Què pot dir-se del Pont de Pedra?... De tant veure'l i de tant passar-hi ja no fem cas de la seva bellesa ni de la seva grandiositat monumental. Això sol passar amb moltes coses. I sovint s'escau que sigui el foraster qui ens digui el valor i la significació d'allò que, de tant vist, ha arribat a ésser-nos indiferent, a no tenir cap sentit per nosaltres.

Aquest Pont és modern, relativameent modern, puix que no té encara cent anys, i alguns dels monuments de la ciutat ja són milenaris, o poc se'n falta. Abans, en el mateix indret, hi havia un altre pont que comunicava les dues parts de la ciutat i que segurament haureu vist reproduït en uns típics gravats del Vuitcents. Recordareu potser un dibuix de Parcerisa, d'una ingenuïtat encisadora, amb les tres arcades, l'antiga muralla del Pes de la Palla, que nosaltres

hem aconseguit, i unes figures de pagesos que semblen de pessebre, vora el riu.

Aquest Pont era anomenat de Sant Francesc i ja en parlava el P. Roig i Jalpí, en seu *Resumen historial de las grandezas y antigüedades de la ciudad de Gerona*, publicat a les darreries del segle XVII. “Es — diu aquest autor, tan entusiasta sempre de Girona i tan ponderatiu— una obra excel·lent, i forta, gran, i vistosa, i l'anomenem el *Pont de Sant Francesc* perquè junt a ella hi ha el Convent de Religiosos de la seva Ordre”.

No cal dir que aquest Pont jugà un paper important en les guerres de què fou teatre la nostra ciutat i sobretot en els dies de la invasió francesa. N'era prova una torre de defensa que hi havia a la seva entrada, amb una fornícula on era venerada la Mare de Déu del Coll. Des de l'ampit del Pont els gironins varen poder prescindir els afusellaments que, en les guerres ci-

vils solien tenir lloc a l'Areny, al peu de la muralla. A mitjans del segle passat, el Pont de Sant Francesc, estret i amb pendents excessives, estava força malmès per les guerres i els aiguats i esdevingué insuficient per a les noves necessitats de l'època i el trànsit internacional. Aleshores fou construït l'actual Pont, oficialment batejat amb el nom d'Isabel II — com el Teatre de la Ciutat—, però conegut sempre per Pont de Pedra, per ésser bastit, a diferència dels altres ponts i palanques de la ciutat, amb la pedra nummulítica de Girona.

Botet i Sisó remarcà que era una llàstima que el Pont no es bastís en un altre indret de la ciutat, deixant subsistent el característic de Sant Francesc, la solidesa del qual havia resistit durant més de 400 anys les més grans avingudes de l'Onyar.

Les obres del nou Pont foren començades l'any 1850, amb els productes de quintes dels anys darrers; però, com que el cobrament de l'impost de quintes no podia fer-se amb regularitat, per l'escassetesa d'algunes collites i per altres circumstàncies, varen acabar-se els cabals i es varen haver d'interrompre els treballs l'any 1853, quan el Pont estava a l'alçada dels arrencaments. Un any després eren repeses les obres, però altre cop es varen haver de suspendre amb motiu de l'abolició d'aquell impost. Per fi, pel març del 1855 foren recomençades activament i en poc menys d'un any fou acabat el Pont.

L'obra costà 75.000 duros, comptant-hi la indemnització d'unes cases del Mercadal que varen ésser expropiades. Els enginyers foren els senyors Víctor Martí i Josep Maria Faquineto, secretari aquest del *Casino Gerundense* l'any 1859; el primer dirigí la construcció dels fonaments i els pilars, i el segon la dels arcs i acabament del Pont.

Mentre es feien les obres es projectà la construcció d'un monument, a l'entrada del Pont, que recordés i perpetués — deien els diputats de la "província" en una exposició a Isabel II,

— "les glòries i heroisme de la immortal Girona en el seu memorable i obstinat setge de la guerra de la Independència"; però aquest projecte no va reeixir, i havien de transcórrer encara més de 40 anys abans de construir-se, gràcies a la generositat del senyor Ferran Puig, fill benemèrit de la ciutat, el monument de la plaça de Sant Agustí.

En els documents coetanis hem trobat força detalls sobre la inauguració del Pont de Pedra, la qual va tenir lloc el dia 29 de juny de 1856. Reunides les autoritats i personalitats invitades a Casa la Ciutat, es dirigien al Pont, precedides per una música i una companyia del regiment d'Àfrica, i seguides per una altra banda i una companyia de la Milícia Nacional, passant per la plaça de la Constitució, carrer d'Abeurdors, plaça de les Cols, Argenteria, pont de la Princesa i Mercadal. Al mig del Pont hom havia contruït un pavelló per la cerimònia inaugural. El governador, el comandant general, l'enginyer director i altres persones inspeccionaren prèviament les obres. En els medallons que adornen els tímpanes dels arcs es llegien els noms d'Espartero, Luján, Montesinos i Picó,— cabdills fugissers d'aquella hora històrica — rodejats de fullatge. Beneït el Pont amb tota solemnitat pel bisbe Lorente, feren ús de la paraula, entre altres, l'alcalde primer Sr. Joan Balari i el governador Sr. Santiago Picó. Tots feren, de pasada, propaganda constitucional i isabelina. No cal dir que això, després de 80 anys, resulta pintoresc, com totes aquelles coses del Vuitcents que no varen tenir un aire de tragèdia.

Remarcava l'alcalde senyor Balari que el Pont, per la seva solidesa i per la seva beutat, era potser el millor de la seva classe que hom havia construït a Espanya sota el regnat d'Isabel II, *nuestra adorada Reina Constitucional*. "En menys d'un any i mig, afegia, optimista, el senyor Balari, i malgrat les dificultats per trobar bons picapedrers, avui en dia tan sol·licitats per

Ford

Av. Jaume I, 40 i 42. - Telèfon 22. — GIRONA

les empreses constructores, han estat alçats els arcs i hom ha col·locat el paviment i les baranes. Per la seva situació, en una ciutat que ocupa tan distingit lloc en la història dels heroïsmes espanyols, i que és la primera capital de província a l'entrada d'un regne estranger, el Pont havia de tenir un caràcter monumental que s'ha procurat donar-l'hi en el seu conjunt i en els seus detalls."

El Governador de Girona, per la seva part, declarà obert el Pont a la pública circulació, ensens que victorejava la Reina Constitucional, el Duc de la Victòria i les "institucions votades per l'Assemblea Nacional Constituent." S'obriren tot seguit les barreres i passaren cinc carruatges amb les autoritats. Tothom estava alegre i satisfet. Acabat, l'Ajuntament obsequià amb un refresc, servit a la societat *Odeón* — fins el nom és vuitcentista —, a tots els invitats. Varen pronunciar-se entusiastes brindis a la reina Isabel, al Duc de la Victòria, al ministre de Foment, al director general d'Obres Públiques i a l'Ajuntament de Girona, que havien contribuït a què aquella important millora fos un fet. A més a més, els oradors feren vots fervorosos per la llibertat i la unió dels partits. Després, altre cop a Casa la Ciutat, el governador acomiadà la comitiva, amb mots d'afecte i cortesia. Com era de consuetud, fou repartida una inscripció llatina, acuradament composta pel director de l'Institut Provincial, Sr. Miquel Ametller. I els bons gironins desfilaren tot el dia, ben joiosos, pel Pont isabelí, amb el qual veien iniciada una **nova era de progrés i benestar** per a la ciutat.

Ja hem parlat en algun altre lloc del curiós espectacle que hom admira des del Pont de Pedra. (1) Ningú, potser, no l'ha evocat amb pinzellades tan justes com Joaquim Ruyra. "De d'allí, diu el nostre excel·lent prosista, un hom veu les cases de Girona estendre's a banda i ban-

(1) *La Ciutat de Girona*, vol. I (Editorial Barcino).

da de riu, tot malgirbades, desiguals i tosques, formant un conjunt virolat com una munió de captaires vestits amb robes apedaçades amb tota mena de parracs. Cap arquitecte no ha ideat una sola de llurs línies; han crescut sense art ni regla, seguint les sinuositats del riu i adoptant amb franquesa, a la vista de tothom, l'actitud més convenient per a llençar a l'aigua llurs immundícies. La policia urbana tindrà molt a tocar-hi; però el pintor i el poeta, que saben prescindir de certes misèries, s'hi encanten. Hi ha riquesa de color, hi ha exuberància de vida, hi ha quelcom de l'instint diví que ha presidit la formació del niu de les orenetes. I amb tot el seu aspecte de captaires i miserables, aquelles cases tenen una ànima joveçana i alegre, que reïx de llurs finestres i balcons al primer raig del sol. La llum hi troba milers de vidres on emmirallar les seves onades d'or; el vent hi troba cortines de totes formes per a jugar a banderetes".

Jo recordo, també, el bell aspecte del riu, i dels ponts, i de les cases, vist a la nit. Aleshores hom no en veu pas les lletgeses i les sutzures. El clar de lluna poetitza magníficament aquells indrets. Les aigües són suaus i argentades. Les cases ja no tenen aquell posat de "captaires i miserables" de què parla Ruyra, i fàcilment la imaginació podria transformar-les en palaus d'ensomni. La claror ho embelleix tot i unifica les línies. I més enllà els campanars de la Seu i de Sant Feliu vetllen, coronats d'estrelles misterioses, damunt la ciutat dormida."

També és bell, i sobretot és imponent, l'espectacle de les grans avingudes de l'Onyar des del Pont de Pedra, en el qual es fa palesa una admirable resistència a la impetuositat de les aigües tumultuoses que arrosseguen tota mena de desferres cap a la mar llunyana... Tanmateix, una de les notes més simpàtiques i suggestives que nosaltres recordem és la que ofereix el Pont en una de les diades assenyalades de l'any: el Dissabte de Rams. Si tots els dies de mercat és

CARRIL AUTO SERVICE

Carrer Barcelona, 17 (xamfrà Ronda del Dr. Robert). Telèfon, 163. — GIRONA

SUBMINISTRE DE BENZINES I GAS-OIL

GRASSATGE A PRESIÓ

LUBRIFICANTS

SERVEI PERMANENT

extraordinària l'animació en el Pont de Pedra, ho és especialment aquell dia en què les pageses dels encontorns de la ciutat hi venen a vendre el llorer i el romaní. Hom diria que és com una magnífica ofrena bosquetana a la ciutat recollida dels dies greus i solemnes de Setmana Santa. Passen noies amb braçats de llorer florit, i el Pont n'esdevé tot odorant. I sobre les baranes

de pedra grisa de Girona es destaquen — com un símbol de la fortitud i l'heroisme de la ciutat—, les fulles fosques i brunyides del llorer que ens penetra els sentits i ens embauma l'ànima, tot fent-nos pensar en els dies candorosos i en les pures emocions de la infantesa llunyana....

Evocació sentimental de Girona

(D'UNA CONFERÈNCIA)

Quan un hom, després de tres hores i mitja de viatge, o cosa així, arriba a Girona, sent imperiosos desigs d'expansionar els seus muscles encongits, un poc macats, i s'apressa a alliberar-se de la gàvia del ferrocarril. Llavors travessa aquelles quatre sales brutes, plenes de guixades, plenes d'anuncis i plenes de tartrà de totes les estacions, i troba l'home que us pren el bitllet i que sembla el mateix home que us el va prendre a Torredembarra, a Ripoll, a Calaf, a Granollers i a Masquefa, mateix que la Companyia l'hagués estereotipat de cara a fer-ne una edició inexhaurible.

Llavors, un cop complert el darrer requisit que se us exigeix després d'haver pagat el corresponent bitllet per viatjar en tren, sou a Girona, i tot seguit us doneu compte que Girona és Girona únicament, sola i caracteritzada amb unes gales i uns parracs que li escauen de la mateixa faisó, perquè són ben seus i perquè formen, en llurs detalls, l'encís de la seva fessomia tan vària i multiforme com encisera, barreja de senyora i de pagesa, de menestrals i d'aristòcrata que sempre sap fer bon paper, acreditant-se d'un tracte exquisit, d'aquell que no ensenyen a les escoles ni podran mai inculcar els mentors, perquè es porta a la sang i a la freixura i els ulls en rellueixen mostrant-ne la intel·ligència.

Aquella restallera de cotxers i tartaners de l'estació, aquells assalta-forasters tan plens de

galanteria, que duen la visera de xarol clivellat i la brusa negra —com els negociants de la Cerdanya i del Rosselló— i la tralla penjada al coll per fer ressaltar el gremi al qual pertanyen, els pantalons a mig ventre i el cigar mastegat, a la boca; els carruatges gueros i tronats, els cavalls amb boll d'estable enganxat al pèl i amb fang de carrer empedreït a les potes, són una manifestació fea de què a Girona són d'aquella manera, que ja els està bé tot tal com és i que la qüestió és sortir-se del pas malgrat s'hagi vorejat el perill de cent trentaca-colls i hagi estat inconscientment simulada una entrada triomfal grotesca a tot ésser-ho.

Però, com que Girona us la imagineu tota en un redós, sense perímetre remarcable ni quadrícula d'urbanització, no en preneu cap de tartana. Perquè, us diueu: aquí, fora de la Catedral, Galligans i les voreres de l'Onyar, tot el demés val més ni veure-ho; travessar-ho corrents, si cal, enllestir, i a veure si és possible agafar el tren de dues hores més tard.

I us erreu de mig a mig; potser és segons els temperaments, però si sou de la mena que us criden les petites amables coses, que us exalten els refrecs de la poesia, i les llepassades del clar-obscur i els espectacles del neguit urbà sense malícia, i la joia íntima del viure resclosit en una estretor de vida sense gaires aspiracions i cap trifulca amoïnadora ni cap

problema a resoldre; si més que admirar el senyor que té un automòbil que us fereix els ulls amb set reflexos, com un copalta de recepció oficial, sentiu simpatia per un companyent que traginant llenya o bocois es guanya ell la setmanada i el matxet el gra i la palla que l'aguanten des de fa quaranta anys; si percebiu la gràcia enrocada de les botigues fosques i fondes que són comanades per una dona incògnita amb vint rengles de prestatges plens de pols secular i terrenyines afligranades de tan insistir en el seu teixit; si més que anar a fer el vermut o el bitter o el cock-tail, us plau esclafar entre els queixals tres o quatre nissos de comí autèntics i deixatar-los en dos o tres o vuit glops d'aigua fresca d'alguna font d'aquelles que són orlades de falzia i que, demés de l'orla vegetal, ostenten un fris de pedra amb un Neptú —camús d'un cop de roc— obrint la boca per deixar pas al doll d'argent; si us pica l'agulló per saber —com si anéssiu a convertir-vos en un heroi galant— darrera unes gelosies posades davant d'una finestra si hi ha una noia que daleix un amor que li és negat o que està absent, o per indagar si és

una matrona vídua que viu, plena d'enyor, destriant de la memòria els records venturosos del temps d'emmullerada; si sentiu la gèlida esgarripança de les parets gruixudes de pedra destil·lant aiguamolls en un llot jaspia que us fan pensar amb les masmorres antigues i els calabossos de martiri o els soterranis freds, obscurs i sords, on es tramaren altre temps les conspiracions i es prestaren juraments esgarri-fadors besant la creu d'un punyal o d'una espasa; si us sentiu devots a l'aparició d'una urna que heu trobat impensadament en tornar una cantonada, amb un sant pansit o una verge esblanqueïda, acompanyada de dos canalobres corcats, d'or rovellat, verd i vermell, immutable tot sota una constel·lació d'estrelles emmotllades damunt d'un blau de cel sufocat, que s'escroston; si trobeu airosa una barbacana eixint d'un edifici pairal que lliurà de la pluja en alguna nit esquiva i feresta a algun caminant; si a mitja pujada d'un carrerany pedregós, estret i angulejant, penseu com deuen sofrir les vellardes que, de dues en dues, al tard de la tarda, hi passen per anar a rosari; si us imagineu com en un recolze de carrer hi

Platja del Port de Llançà

deu haver trobat un quart felix una parella d'enamorats o que del mateix recolze n'ha pogut eixir un braç homeier clavant una daga lluenta en la carn que una mare havia besat tants i tants cops; si sou amants de la tranquil·litat de casa vostra i, de darrera els vidres estant, us eixamora l'ànima, dintre la cambra tebiona, veureu passar qualque escadusser transeünt, o seguir la petita volada d'un ocellic saltant del ràfec al balcó i del balcó a la teulada en un *scherzo* ingenu; o si, fruïnt aquesta gran pau, el pit se us gonfla escoltant un repic de campanes per la celebració d'un bateig o se us amolla tot el cos en sentir les veus afogades del ferro de la Bramamorts; si compreneu el tendrívool sentiment que representa el guarnir el balcó amb un test de flors perquè el pis és encongit i no es disposa d'un hortet o d'un pati domèstic; si us encisa la curiositat el veure una levita enxarolada de tan vella, i un notari que escriu amb una ploma d'oca i amb tinta feta de caparròs, i un mestre que porta sabates de simolsa, i un menestral amb gorra de fai, i un aparador amb una dotzena d'objectes anorreats, fossilitzats, i molts vells i moltes velles d'aquells "que no es volen morir mai"...

Aneu a Girona, aneu-hi, i aneu llambregant, que em penso que tot ço que he anotat se us presentarà a la vista i en un recó o altre, impensadament i indefectiblement, haureu aquesta colla d'impressions que acabo d'anotar en un laberinte de sentimentalisme i notes de color, típiques i singulars, que em penso que em descobreixen com un perfecte somnia-truites xarbotant de pagana innocència.

Però Girona és això i és tota una altra cosa. La ciutat tres voltes immortal, perquè per tres vegades sabé foragitar, delmant-lo, l'invasor que li serví de reactiu al seu ensopiment, la ciutat plantada en l'entreforc de quatre rius mansois, modul·ladors, sense xarbotaments ni cascades, també té el seu tràfec i la seva vida i els seus daliments.

Ciutat cavada de cellers i poblada de facines i de magatzems de gra i de fleques odorants i de botigues de bonics i de lluentons i de roba gruixuda per quan l'hivern assota els plàtans de la Devesa —un parc que no és cap jardí i un jardí que no s'assembra amb cap bosc— i torra les sembres de l'horta i esberla les conduccions de l'aigua, que és quan Girona sembla aclofada sota l'agulla esvelta del campanar de la catedral de Santa Maria que, per assolir la seva porta, heu de fer la penitència de salvar un centenar de graons.

Girona sembla que estigui en genuflexió davant la seva església, i no és estrany, perquè allà comença i es manté la grandesa de les seves heroïcitats espectrals. En una gran reconada, de cara a ponent, hi ha la Porta dels Apòstols i, a prop de la porta, un pou esborcat amb un ferro minso que degué aguantar la corriola. Ah! No sabeu pas, en aquell gran pati, el desig que us agafa de voler provar l'argentviu de l'aigua fresca que hi deu haver, viva i movedissa, en la seva pregonesa inassolible. La gran plaça del Palau del Bisbe és un erm esquerdat de la secada i les pedres hi tenen la color d'or del pa odorant que acabem de treure del forn. La façana del Palau és d'una llisa austeritat solemne i les gàrgoles de la Catedral hi obren llurs boques fatídiques com en una passió sedent que emociona de tan patètica.

I ja no us podeu estar de seguir el seu claustre florit de pedres i de plantes, i veure la torre de Carlemany, d'una tan remarcable esveltesa, i visitar l'església de Sant Pere de Galligans amb el seu campanar vuitavat, d'ulls orbs, que és una de les moltes siluetes característiques de Girona, i introduir-vos a l'excolegiata de Sant Feliu, amb els seus sarcòfags romans, i arribar-vos fins a la capelleta romànica de Sant Nicolau, on a la quietud del res ha seguit l'estrident xisclar de les corretges, la vibració de dinamos i l'activitat industrial...

JOAN SALLARÉS

PERE RAHOLA I MOLINAS

Pere Rahola i Molinas és una de les personalitats més destacades de Catalunya. Empordanès de soca-arrel, nat a Roses l'any 1877, estudià el batxillerat a l'Institut de Figueres i la carrera de dret a la Universitat de Barcelona i es doctorà en ciències polítiques i econòmiques a la Universitat de París. Després establí el seu bufet d'advocat a Barcelona, on sobresortí aviat pel seu talent, la seva dretura, la seva catalanitat i el seu esperit liberal.

Elegit regidor de l'Ajuntament de Barcelona com a candidat de la Lliga Regionalista, a l'esquerra de la qual ha figurat sempre per convicció i per temperament, fou, l'any 1908, un dels més entusiastes defensors del Pressupost de Cultura, inspirat per pedagogs il·lustres com Lluís de Zulueta.

L'any 1914 va ésser elegit per primera vegada diputat a Corts per Barcelona, i triomfà

després en successives eleccions, fins a la Dictadura, figurant algunes vegades en el primer lloc de la candidatura, la qual cosa demostra la popularitat de què justament gaudeix. Instaurada la República, fou diputat a les Constituents, i ha estat vicepresident del Congrés, sota el Govern del senyor Lerroux.

Ha pres part en importants debats parlamentaris, distingint-se per la seva oratòria elegant, la seva àmplia i clara visió dels problemes nacionals i l'estudi documentat i conscienciosos de les qüestions en què ha intervingut.

Partidari decidit de la República veïna, on completà els seus estudis i té vincles familiars, durant la gran guerra va ésser president de la Societat d'Amics de França i els seus Aliats, constituïda a Barcelona, i el Govern francès premià la seva enlairada actuació, nomenant-lo cavaller de la Legió d'Honor.

GRANJA

C. PROGRÈS

S A V O Y

XARCUTERIE

GIRONA

President de l'Ateneu Barcelonès en 1922-23 i en 1923-24, en aquest darrer curs proposà als seus companys de Junta la realització d'un acte de simpatia i solidaritat a l'Ateneu de Madrid, amb motiu d'haver estat arbitràriament clausurat per la Dictadura; i no havent estat acceptada la seva proposta, presentà, amb caràcter irrevocable, la dimissió del càrrec.

Com a President de l'Ateneu llegí un notable treball, inaugural de curs, titulat *Notes i observacions a la qüestió social*, en el qual declara que sempre perduraran els principis fonamentals de la Democràcia, com són la noble afirmació de la llibertat i la dignitat humanes, i la participació virtual del ciutadà en la cosa pública.

Rahola i Molinas ha estat processat dues vegades amb subjecció a la Llei de Jurisdiccions, la qual, com recordaran els nostres lectors, va ésser derogada pel Govern provisional de la República, immediatament després d'haver-se constituït.

En formar-se l'actual Govern presidit pel senyor Chapaprieta, el senyor Rahola, que ja havia estat indicat altres vegades per a elevats càrrecs, fou designat per a la cartera de Marina, i en prendre possessió del càrrec va tenir ocasió de contestar, amb mots encertats i escaients, al discurs, en gran part impropï d'aquell acte, del seu antecessor senyor Royo Villanova, que tant s'ha remarcat sempre pel seu apassionament en tractar-se dels problemes de Catalunya.

Aquesta és, esboçada a grans trets, la personalitat del senyor Pere Rahola i Molinas. Hem d'afegir que és un jurisconsult eminent, un home de sòlida cultura i un *causeur* admirable, i que, per les seves condicions personals, la seva honorabilitat i el seu prestigi, compta, per damunt de partidismes polítics, amb grans simpaties en tots els sectors socials, i ja no cal dir com és estimat a la vila de Roses, de la qual és fill predilecte i fervorós admirador.

LA PLUJA

Plou densament i plou seguit.

L'aigua s'afanya tot fent via.

Ara, amb la pluja, l'esperit

es torna fang de melangia

L'aigua fa cordes de neguit;

deixa per terra un so marcit

i una sentor de claror forta.

La pluja clava lleu sos claus

d'enyorament, aguts i blaus,

a la pell viva de la porta.

A dins dels tolls, al nostre entorn,
jau nostra joia diluïda.

La pluja, espessa tot el jorn,
duu una alenada pressentida.

Mes l'aigua cau sense voler
i fa sensible cada sostre.

Ben dalerosa d'un recer,
camina blava vora nostre.

Jaume AGELET I GARRIGA

PENINSULAR GRAND HOTEL

HABITACIONS AMB BANY

UNIC AMB ASCENSOR

SALONS A PLANTA BAIXA

TELÉFON. 101. — GIRONA

Manuel Bartolomé Cossío

L'any 1935 haurà vist la desaparició d'una de les figures més egrègies de la intel·lectualitat espanyola: M. B. Cossío. L'any darrer era Ramón y Cajal—el cercador inlassable dels misteris de la vida—qui ens abandonava. Ara haurà estat Cossío — el somniador i el forjador de noves albares per a la vida futura...

Si un país hi ha, on els esperits selectes quedin impermeables a la curiositat popular, aquest país és el nostre. Recordem com en els moments inicials i triomfals de la instauració republicana, el nom de Cossío destacà ja com a possible President del nou règim. La gent es mirava estranyada:—“Cossío? qui és Cossío?”.

—Es el deixeble dilecte, el company inseparable, el continuador fidel i abnegat de la gran obra de D. Francisco Giner de los Ríos,—es responia.

I la gran majoria dels nostres conciutadans abandonaven l'interrogatori, una mica decebuts i com si se'ls parlés de figures col·locades en un pla excessivament deleteri i inassolible.

* * *

Cossío... Giner... I entornant-los o precedint-los, Julián Sanz del Río, Fernando Castro, Gumersindo de Azcárate, Nicolás Salmerón... Tot una plèiade d'apòstols, de figures que compregueren el sentit dramàtic de la vida, que convertiren llur obra en una línia de rectitud ètica, que tingueren l'heroisme de lluitar, en un ambient desolat, tètric, depriment fins les entranyes, pels ideals de l'esperit i per a poder imprimir-los i empeltar-los a una obra de resorgiment patri.

“Krausisme”... En evocar les figures abans esmentades, el nom del pensador alemany sorgeix involuntàriament i retalla la seva silueta de dramàtica religió aconfessional. Sí, krausistes

tots ells, els antecessors de Cossío, admirats, adherits, per així dir-ho, més que al criticisme dels neo-kantians de Marburg, a l'ardidesa científicista del positivisme de Comte o de l'evolucionisme de Spencer, o a la titànica potència intel·lectual de Hegel, o a les línies capdavanteres de l'època—, a la humilitat spinozana i altruista del modest pensador germànic. Zulueta, en parlar d'aquestes figures egrègies de la vulgar Espanya vuitcentista i de llur convivència perenne dins el cementiri civil, insinua com segurament foren els esperits més veritablement religiosos de llur temps. Spinoza i Krause tenen un enllaç de panteisme, d'humilitat, d'impregnació totalitària a la vida de sentiment religiós, és cert. Per alguna cosa Renan pogué dir de la “Domus Spinozana” d'Amsterdam que “era el lloc on Déu havia estat vist més d'aprop”.

Aquests admirables krausistes realitzaren l'obra més imponent que és registrà ací en el segle passat, per a desvetllar llur país de la letàrgia suïcida en què es trobava i comunicar-li totes les correnties, tot l'afany de vitalitat que circulava per l'organisme europeu. Sobretot Giner de los Ríos, i el seu company dilecte, Cossío,

Manuel Bartolomé Cossío excel·lí com a professor i com a crític d'art. La seva obra més fecunda residia, però, no en una producció aïllada i objectivada, sinó en la seva personalitat total, en la manera com aquesta personalitat sabia atraure les voluntats novelles vers els camins de l'esforç, de la superació, de l'altruisme. Cossío—com Giner—fou un Mestre. Així, en majúscula. El Mestre que s'endinsa en la intimitat dels deixebles i que els deixa un aleteig inoblidable. Un aleteig nodrid de recances i àvid, misteriosament àvid de noves lluminositats. No d'altra manera hom sap imaginar-se

FARMACIA : DROGUERIA : ORTOPÈDIA
PERFUMERIA : CENTRE D'ESPECÍFICS

DR. SAGRERA

Pujada del Pont de Pedra, 2. - GIRONA

l'austera silueta del gran Sembrador, de Sòcrates, a través de les càlides recordances platòniques.

Per això els Mestres com Cossío tenen una influència predominant en les persones que els rodegen i que els tracten. Es l'exemple de cada dia, emmarcat dins la silueta resplendent de tota una vida, que produeix la guspira de l'entusiasme; més tard, la flama de l'ideal. Són les paraules d'un i altre moment, ardents a les oïdes, a les oïdes de l'esperit, més fines, més amatents que les corporals. L'antiga màxima llatina "verba volant; scripta manent"—les paraules s'esvaeixen, els escrits romanen—falla quan es refereix als contactes personals. Això és com Keyserlin remarca, amb apremiant freqüència, com són els escrits moltes vegades lletra morta, mentre que la paraula, dinàmica i alada, escampa arreu un frenetisme d'apetències.

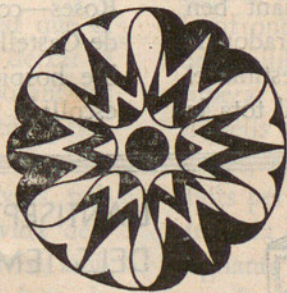
La paraula viva, la paraula cantada pel nostre Maragall, la posseïa Cossío, i amb ella creava, formava, educava els seus deixebles. Després aquests deixebles s'escampaven per ciutats i comarques i d'ells sortien—per ells fecundats—noves brotades de l'esperit del Mestre. De l'Esperit, diem; no de les teories, principis, etc.: tot això és fragmentari; l'Esperit és la totalitat.

Cossío fins a darrera hora de la seva vida ha seguit la mateixa pauta de treball i de perseverança. En aquests últims anys, malalt ja, des del seu empresonament d'allitat seleccionava, encara, els quadros per al Museu i els llibres per a les biblioteques de les Missions Pe-

dagògiques,—aquesta admirable institució de la qual fou el primer President, per tant temps per ell somniada, i que l'actual política de negació i de destroça ha reduït pràcticament a l'esterilitat—. Les forces físiques esgotades, servava encara la voluntat del treball, servida per un gust estètic de primer ordre i una preparació cultural d'una vibrant densitat. L'hora fatal s'apropava, podia produir-se d'un moment a altre, però els ulls afeblits de Cossío escollien, malgrat tot, el quadro adequat, l'estatueta gràcil, el llibre guardador de primícies. El dia abans de la seva mort treballava encara en la correcció d'unes proves. Magnífic exemple el d'aquest home que a través d'una vida austera, d'una llarga malaltia heroicament suportada, d'un comiat èmul de la serenor clàssica, deixà sempre el record d'un treball mai esmortuït, d'un esforç sempre reprès. Exemple tant més fecund en un país mesiànic com aquest, on els problemes d'ordenació col·lectiva i de superació estatal hom pensa sempre resoldre'ls per mitjà d'un mític i providencial enviat.

En les hores gràvides que s'acosten recordem l'exemple de Manuel Bartolomé Cossío; d'ell qui, després d'una vida rectilínia d'esforços altruïstes, seguia encara treballant al llindar del trànsit eternal, moments abans de començar, dins la barca del remer implacable, el pelegrinatge vers le llacuna grisenca i el regne paorós de les ombres i de la Infinitud.

JOSEP M.ª CORREDOR

ÉS UNA COSA EXQUISIDA POSSEIR :

3 retrats i 1 ampliació per a saló, de modern estil cine, de gran novetat pel preu de gran reclam 3'50 pessetes.

FOTO-LUX, Plaça de l'Olí, 1. - GIRONA

ANTONI GARRIGOLAS PAGÈS

Parlar de Roses, i no fer esment de la personalitat del senyor Antoni Garrigolas, seria una omisió injusta, car aquella vila, com altres poblacions empordaneses, té en ell un entusiasta impulsor del seu avenç.

Nosaltres el varem conèixer ja fa anys, amb motiu d'haver estat elegit secretari escrutador en unes eleccions senatorials. Era aleshores el senyor Garrigolas un dels representants més qualificats a les nostres comarques de la política del malaguanyat Josep Canalejas.

Canalejas, esperit liberal, governant ben orientat, amic lleial de Catalunya, admirador de les nostres comarques, tenia en molta estima el senyor Garrigolas, havia dipositat en ell tota la

seva confiança, i el va atendre en les suggestions que va fer-li en benefici dels interessos de l'Empordà.

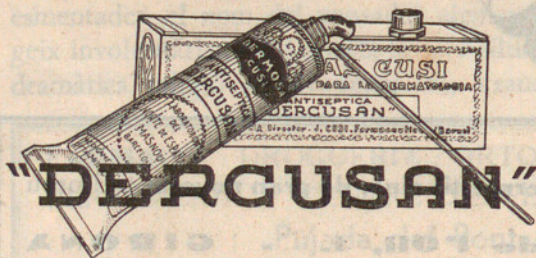
Per la seva significació política, el senyor Garrigolas fou durament perseguit per la Dictadura, que va exiliar-lo i li causà moltes molèsties. Home coratjós, el senyor Garrigolas suportà serenament aquells contratemps, que no havien de desviar-lo dels seus deures.

En tots els càrrecs, públics o particulars, que ha exercit el Sr. Garrigolas, la seva norma invariable de conducta ha estat l'acurada administració dels interessos que li han estat confiats.

El senyor Garrigolas gaudeix de merescut prestigi. A ell sobretot es deu la creació de societats com la d'"Aigües de Vilajuïga", que representa una veritable riquesa per a aquella població i comarca. Ell ha contribuït, amb el seu ajut valuós i la seva experiència, a fomentar indústries naixents. Roses, com hem indicat, li deu molt en aquest sentit. Allí inicià el senyor Garrigolas la pesca de l'almadrava, que representà durant alguns anys una bona font d'ingressos per a la població.

A la mateixa vila de Roses, on passa llargues temporades, adquirí el senyor Garrigolas un grandios i antic casal que, amb les encertades reformes que hi han estat fetes, sota la direcció de l'expert arquitecte empordanès senyor Pelai Martínez, i sense plànyer-hi cap sacrifici, és avui, amb altres cases assenyalades, legítim orgull per a la població.

Bella i acollidora és la casa Garrigolas, de Roses—com ho és també la seva casa senyorial de Castelló d'Empúries—, representativa de noble hospitalitat, en la qual no manquen una escollida biblioteca i un saló ideal de lectura

L'ANTISÉPTIC CICATRITZANT DELS TEMPS MODERNS

DE VENDA A LES FARMACIES

LABORATORIS DEL NORD D'ESPANYA
Director: J. CUSÍ, Farmacèutic - MASNOU, Barcelona

—amb vistes a la immensa badia—, a la disposició dels estudiosos.

El senyor Garrigolas és, d'altra banda, el que se'n diu un "arxiu vivent. Amb paraula amena i pintoresca, ell sap evocar homes, fets i coses de la seva època, amb llurs trets més característics, i fer reviure detalls i anècdotes interessants.

Hem de remarcar que el senyor Garrigolas, en la seva actuació propulsora del treball i de la indústria, ha comptat sempre amb intel·ligents col·laboradors entre els seus familiars i entre les seves millors amistats.

Siguin aquestes senzilles paraules sincera expressió de l'afecte i simpatia que personalment ens mereix el bon amic senyor Garrigolas.

Qüestions del temps

Ningú pot escapar-se al pes feixuc de les angoixoses preocupacions que sadollen l'ambient en l'hora gràvida que vivim. No hem pas de referir-nos ni a determinades actituds ni a països concrets. Arreu d'Europa—per no dir tot el món—és respira una atmòsfera de temences i inquietuts que trasbalsen i cohibeixen l'esperit. Tot plegat pot concretar-se en un mot que simbolitza i defineix exactament la situació actual: *Crisi*.

Seria endebades i pueril negar evidència a la realitat dels fets. Trevessem una penosa fase en la que totes les valor—polítiques, econòmiques, socials—sufreixen una transformació. Es una època de transició històrica i com tota transició comporta el neguit i l'angunia de la incertitud.

Però, si això es cert, innegable; si és cert que la tragèdia de la gran guerra va deixar el rossec que avui patim, també es veritat que el major perill que cal defugir és el de no deixar-se impressionar massa pel mot *crisi*, exposant-nos a que l'ambient ens embafi i ens sentim pessimistes i deprimits.

Si enfront de tots els problemes vius, palpitants, que maseguen i torturen la vida dels pobles hi oposem còmodament el mot *crisi*, amb la pretensió de justificar-ho tot i—no hem de

negar-ho—amb l'ànim d'adoptar una estúpida posició d'abstencionisme, cal pensar que passarà quan de tantes vegades de repetir-ho arribem al convenciment de que tot el món s'esquerda i que s'obre davant nostre un abim insuperable.

I si tota una generació és educada dintre d'aquest ambient, acostumant-la a acceptar els trastorns i commocions político-socials de la nostra època com un fatalisme contra el qual no es possible revoltar-se, que passarà quan la generació que avui són infants arribin a ésser ciutadans responsables i aptes per als governs? Es que no s'haurà marcit la seva vitalitat i deixaran per pròpia impotència que els problemes els esclafin amb fúria desfermada?

No, ara més que mai hem de sentir-nos serens i amb prou fortitud. Es un moment de dura prova i solament aquells pobles que afermant-se en llur pròpi coratge es decideixin a escometre i enfrontar-se amb els problemes vitals que el desequilibri de la post-guerra ha creat, podran superar l'anguniosa crisi resurgint vigorosos. Aquells que en aquesta hora se sentin indecisos, febles, seran els més propensos a veure's conduïts per un dictador i obligats a abdicar d'uns drets, la defensa dels quals ha omplert períodes sagnants de la història.

Ens espanta, sobretot, que molts caiguin

Ford

Av. Jaume I, 40 i 42. - Telèfon 22. — GIRONA

en l'error de creure que el trasbals de la gran guerra a produït problemes simplement econòmics. No, el tràgic conflicte, per damunt de tot, ha plantejat uns problemes de llibertat, que solament els règims democràtics poden resoldre.

La concepció de la primàcia dels problemes econòmics ha fet reviure ideologies que semblaven definitivament enterrades i ha donat lloc a la naixença d'aquest nou cessarisme que sota formes diverses i banderes distintes condueixen a l'estatisme.

Pobles sencers s'han sentit febles davant dels problemes plantejats i esfereïts s'han ajupit sota la bota ferrada d'un dictador. Joventuts ferrenyes s'han espantat i han preferit sotmetre's a la voluntat indiscutible i fantasiosa d'un home. Què hi fa que això obligui a vendre's la pròpia dignitat si a canvi s'han deslliurat de la preocupació de pensar i han pogut adoptar la còmoda posició d'abstenció política? Satisfent tant sols la vanitat d'un dictador amb paraules melodramàtiques, símbol de submissió passiva, i amb la lleu molèstia d'extendre el braç s'ha operat el miracle, sense adonar-se que amb aquesta actitud inicien una devallada que sols pot conduir a una gran decadència de l'esperit i de l'intel·ligència.

En el fons, no hem de enganyar-nos, no hi ha res més que una crisi de la moral pública. Repetim que els problemes més importants i

candents són problemes de llibertat, que afecten a la pròpia consciència, i per tant no hem pas de cercar solucions contemplant els problemes a través d'un prisma que ens els presenti en els seus aspectes purament materials, sinó que cal penetrar en llur pròpia essència i emprar tot un tractament psicològic, atacant-los amb principis ètics.

I perquè és tracta de problemes de llibertat, estem convençuts que solament aquells pobles de profunda arrel liberal i democràtica podran reïxir de trobar solucions a les qüestions cabdals que té plantejades el món d'avui.

Però per això cal dedicar-hi l'esforç de cada dia i posseir una fé creadora. El defalliment, la desesperança, el pessimisme d'una hora pot causar enormes estralls.

Si l'experiència de la gran guerra no ha despertat la nostra consciència, no ha afinat la nostra sensibilitat, no ha enriquit la nostra cultura, no ha humanitzat les nostres costums, no ha emfortit el nostre temperament, i, sobre tot, si aquella tràgica experiència no servís per a proporcionar els pobles una mica més de dignitat, llavors si que haurem de creure que el sacrifici de tants milions d'homes ha estat un episodi, una anècdota que ni és creditora de recordança.

LLUIS FRANQUESA

CAMISER
Arxer

CAMISES
CALÇOTETS
PIJAMES
BATES, BATINS
GUANS DE PELL I LLANA
BOTINS, CORBATES

Especialitat en camises a mida

PROGRÈS, 27
TELÈF. 289

GIRONA

TIPISME GIRONÍ

A Girona, perduren encara alguns costums, que han estat com la sal de l'ànima popular de cada contrada. Dissortadament, la vida moderna amb el seu ritme igualatori, amenaça destruir del tot aquest tresor popular racial. I han de tenir-se per benefactores, totes les temptatives i tots els esforços que s'ermercin en defensar, d'un anorreament definitiu, els diversos caires típics i populars del nostre poble.

Els pobles han servat, gairebé fins els nostres dies, un enfilall de costums i festes típiques, rics d'emoció i de color local: entre ells, esmentarem avui les *fogueres de St. Joan*, les *festes de barri*, la *diada de Totsants*, els jocs *andari-andari* i de *boles* i el *Tarlà*.

Les *fogueres de St. Joan* s'encenen la revetlla d'aquella diada. Dies abans, els nois de cada barri de la ciutat fan aplegament de fustes d'emballatge i altres menes, de mobles vells i de diversos estris inútils, amb tots els quals basteixen una pira, a la qual calen foc en la revetlla. Acompanyen aquest acte amb el dispar de coets i petards, i, quan la pira està abrandada, la mainada balla al seu entorn i salta a través d'ella quan en resta només el caliu.

L'aire de la ciutat, en la nit de Sant Joan, resta calent de les fogueres i tot sentós de la pólvora dels coets i del fum de les fustes i de la palla, cremades a les fogueres.

Les *festes de barri* es celebren encara en alguns de la ciutat. Cada any un veí és l'encarregat de portar a bon terme la celebració de la festa. Aquest veí, o *clavari*, ajudat per dos o tres més o *pavordes*, recapta cabals entre els veïns. Arribat el dia de la festa, s'adornen els carrers del barri amb serrallets de papers de colors i amb il·luminacions extraordinàries. Abans, en alguns barris (a l'Argenteria i Ballessteries), s'adornaven els balcons amb canyes

verdes, les quals donaven a aquelles vies un aspecte característic i ben escaient.

Les festes consisteixen en un ofici religiós, diverses audicions de sardanes, un concert, una serenata i un o dos balls, als quals assisteixen els veïns i els ciutadans d'altres barriades de la ciutat.

La diada de *Totsants* continua essent la més característica i animada de les Fires de Girona. Aquella vella dita de *Els catalans, a Girona per Totsants*, ve acomplint-se encara en els nostres dies. No és únicament la data d'una fira de renom, sinó que és també la diada en què s'apleguen a Girona les principals famílies de les comarques gironines. I mentre els comerciants i els homes d'afers esmercen les seves activitats en la fira, els forasters que venen per a gaudir dels espectacles, tenen objectius sobrers per a no donar-se per decebut. Els carrers de la ciutat s'emplenen d'una munió bullíciosa i atrafegada, i en l'aire sura el remoreig de la gentada i el fum flairós que s'exhala dels macissos fogars de les castanyeres.

Jocs típics gironins són els d'*andari-andari* i el de les *boles*. El primer, es juga posant-se un vailet amb el dors inclinat, el cap cot, i les mans apoiades en els genolls. Per damunt d'ell salten els altres i el qui no arriba a saltar de faisó ben neta i correcta és el que després para. Aquest joc es fa a vegades encara més complicat, amb l'addició de moviments complementaris, com són el repicar amb les mans damunt l'esquena del que para o el donar-li un cop amb el peu en el moment de saltar (*espuela*).

El joc de *boles* es jugava abans, amb preferència, en el camí assoleiat de la muralla del Mercadal. És preferentment un joc d'hivern, i es juga posant a terra, dretes, peces de 5 o 10

CARRIL AUTO SERVICE

Carrer Barcelona, 17 (xamfrà Ronda del Dr. Robert). Telèfon, 163. — GIRONA

SUBMINISTRE DE BENZINES I GAS-OIL

GRASSATGE A PRESIÓ

LUBRIFICANTS

SERVEI PERMANENT

cèntims. Les boles són de pedra i d'un diàmetre d'uns 3 a 4 centímetres. S'empenyen amb el pòlcer de la mà dreta, relliscant damunt el pòlcer de l'esquerra, apoiada fermament en el sòl. Alguns es valen d'un bastonet (*borridor*) per a donar major força a l'eixida de la bola. Guanya el joc el qui fa caure més peces i assoleix tocar (*matar*) la bola de l'adversari.

Aquest joc, si bé que no amb l'assiduitat abundant que abans, encara es juga, especialment en alguns indrets adients de la Devesa, sobretot els diumenges.

El *Tarlà* era un ninot de palla que es penjava d'una barra de fusta col·locada travessada al carrer de l'Argenteria, en el lloc més estret d'aquest i al nivell dels primers pisos. Aquest ninot, que es feia giravoltar amb la

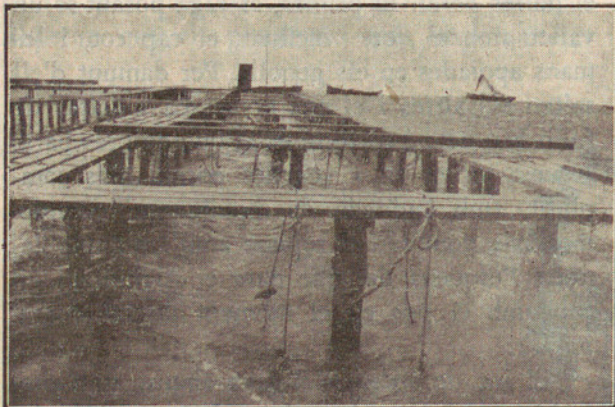
barra a la qual estava penjat, portava el típic vestit de pagès de les comarques gironines.

El costum del *Tarlà*, que constituïa el motiu més típic de la festa del barri de l'Argenteria, sembla que derivava de l'Edat Mitjana i es fonamentava en el fet de què, havent sofert Girona fortament els estralls de la pesta, veïns de l'Argenteria, per a lliurar-se d'ella, s'aïllaren completament de la resta de la ciutat i barraren les entrades del seu carrer. Com que la vida, en aquest perllongat aïllament, se'ls feia avorrida, un veí tranquil la volgué alegrar, fent-los, en ple carrer, diverses bromes, ocurrences i passatempis. En agraïment a la gent d'aquell bon ciutadà, els veïns volgueren perpetuar el seu record en el personatge que anomenaren *Tarlà*.

JOAQUIM PLA

EL VIVER DE MARISC DE ROSES

El senyor Frances Casadellà, esperit culte, home emprenedor i escriptor documentat, ha muntat sobre la mar blava de la magnífica badia

Un interessantíssim detall del viver d'ostres del senyor F. Casadellà, a Roses.

de Roses, incomparable en bellesa i serenor, un gran viver de marisc. Viver especialitzat en les ostres de tota mena. Viver que donarà—està donant ja—una forta riquesa comercial a la comarca. Perquè, ultra l'esmentat viver, el senyor Francesc Casadellà s'ha apressat a donar vida a una important fàbrica de conserves salades de peix.

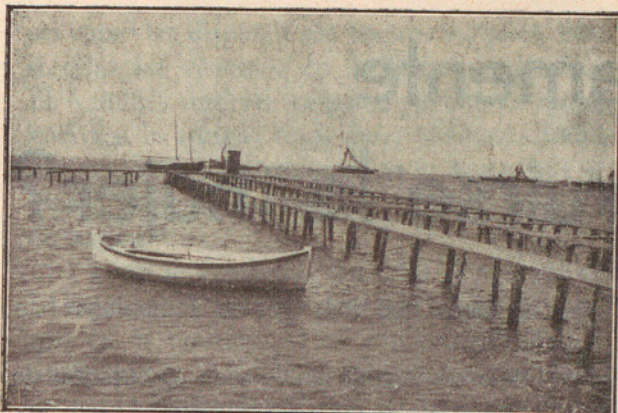
El gest del senyor Francesc Casadellà, té d'ésser agraït pel que val. Ell és un propulsor de la riquesa en aquests temps de retraïments suïcides i perjudicials. Ell és un home que treballa infadigablement per a un major nivell de l'economia del país. En el sentit estricte i veritable de la paraula, el senyor Francesc Casadellà és patriota; un patriota integral, cent per cent. Solament es fa pàtria quan es procura per al millorament de la terra i dels homes.

Recordem, ara, del senyor Casadellà uns

UN RECORD PER
TOTA LA VIDA:

FOTO-LUX. - Plaça de l'Oli, 1. — GIRONA
pel preu de gran reclam de 3'50 pessetes,

3 retrats i 1 ampliació per a saló, de modern estil cine, de gran novetat de

Mar endins, les avançades dels viviers d'ostres de la badia de Roses.

interessants articles publicats a "El Sol", de Madrid, sobre qüestions de carreteres i de transports. Articles que foren unànimement elogiats pels intel·ligents i reproduïts, en bon nombre de diaris, com materia de doctrina. Francesc Casadellà, en aquest aspecte, és una indiscutible autoritat.

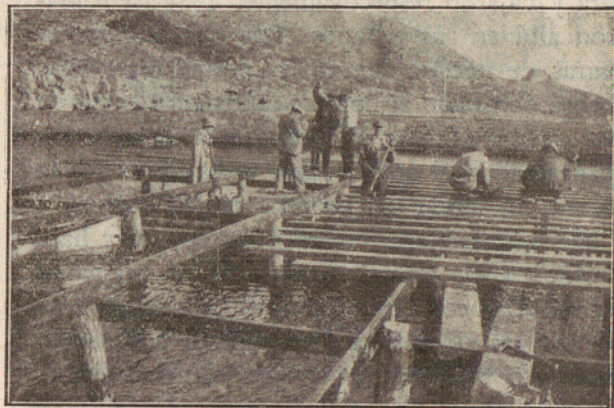
Moltes altres coses podríem dir dels mèrits, de l'esperit emprenedor i de les activitats

Una bella perspectiva dels viviers d'ostres, de la badia de Roses.

del senyor Casadellà; però avui sols volem remarcar, en aquest extraordinari de L'AUTONOMISTA, la importància que per a Roses té la instal·lació d'un viver de marisc, emplaçat en un dels indrets de la Costa Brava, on les aigües sanitàries, allunyades de tot focus poc higiènic, són la màxima garantia de salubritat i confiança.

El viver de Roses reuneix les millors condicions d'higiene i, per la seva situació, no té igual ni semblança possible.

Dins de la plàcida serenitat de la badia de Roses, el senyor Francesc Casadellà ha bastit aquests viviers de marisc que donaran vida i riquesa a la comarca.

CAMISER
Arxer

CAMISES
CALÇOTETS
PIJAMES
BATES, BATINS
GUANS DE PELL I LLANA
BOTINS, CORBATES

Especialitat en camises a mida

PROGRÈS. 27
TELÈF. 289
GIRONA

¿Debe necesariamente instruirse la mujer?

"La tierra que no es labrada, sólo producirá abrojos y espina; así el enteneimiento del hombre".—"La enseñanza mejora a los buenos y hace buenos a los malos".—Así nos hablaron dos grandes pensadores, Santa Teresa y Saavedra y Fajardo respectivamente. Y si así hablaron allá en sus tiempos estas dos grandes figuras de nuestra literatura ¿porqué diga yo-se habrá obstinado el hombre tantísimo tiempo en no querer cultivar la inteligencia de su compañera al igual que la suya? Sí es cierto que la tierra sin labrar no produce frutos buenos, y "que la enseñanza mejora a los buenos y hace buenos a los malos" ¿cuánto habrá de ganar la sociedad con dar a la mujer una sólida base de cultura si esto ha de contribuir a su mejoramiento, máximo por ser precisamente la mujer una de las principales fuentes de felicidad para la humanidad cuando es buena, y ser un germen de discordias y vicios si es mala?

Sí que es cierto también, que otros muchos sabios, nunca creyeron que la mujer pudiera valer para el estudio, a pesar del número de mujeres que habían visto sobresalir durante el transcurso de los años, tanto en las letras, como en las ciencias, como en las artes, pues si leemos el libro de Dña. Margarita Nelken, titulado: "Escritoras Españolas" y el libro "La mujer intelectual" de Dña. Concepción Gimeno de Flaquer, nos podremos dar una idea del selecto número de mujeres que honraron nuestro sexo con su esclarecido talento; y que no son pocas si lo comparamos con el limitado campo que en la inteligencia le era antes permitido actuar la mujer. Particularmente España, es de

las naciones que más genios femeninos han producido.

Pero como todo en la vida es cuestión de paciencia, poco a poco las mujeres se han encargado de dejar en mal lugar la opinión de los labios refractarios a su educación intelectual. Poco a poco el feminismo ha ido conquistando nuevos triunfos, y hoy la mujer es médico, diputado, abogado, con acceso a notarías, registros, consulados, hasta pueden ser ya jueces y embajadores. Ellas desempeñan cátedras al igual que los más esclarecidos talentos masculinos, han invadido los comercios, bancos, ministerios, oficinas, etc., etc.

Muy posiblemente las veremos pronto traspasar los umbrales de la Real Academia, y conste, que no será la primera la que consiga tal distinción, pues ya en tiempos de Carlos III, la Real Academia Española, abrió sus puertas a Dña. María Isidra Guzmán de la Cerda, hija de los condes de Oñate, que fué doctora en filosofía y letras, y mujer de conocimientos universales y profundos.

Es tal el impulso que va adquiriendo el feminismo, que la vida se presenta muy optimista para la mujer.

Pero ¡no se asusten por ello señores!, porque hay un remedio eficazísimo contra el abuso del feminismo, y es el matrimonio. El hombre como huye cada día más del séptimo sacramento, a pesar de las ventajas que le va a proporcionar el matrimonio nuevo estilo, esto va a ser su perdición. Las mujeres, escamadas de lo imposibles que se están poniendo los hombres, luchan para asegurarse un porvenir, y es enton-

GRANJA

XARCUTERIE

C. PROGRÈS

SAVOY

GIRONA

ces como les disputan sus puestos y ¿quién sabe si ellas les vencieran en la lucha económica? En cambio, una vez casadas, ya no; la mujer vuelve a la antigua tradición y abandona todos sus proyectos para recluirse en el hogar que el esposo adorado ha fundado para la felicidad de ambos.

Y no se arrepienta entonces el hombre de la instrucción que haya recibido su esposa, porque en el matrimonio es precisamente donde mejor puede el hombre recoger los beneficios de la educación intelectual de su mujer, pues además de todos los servicios que para la educación de los hijos, administración y dirección de la casa, habrá de proporcionarle la cultura de su esposa, ahora se ha descubierto un beneficio más.

La mayoría sabrán que las teorías del doctor Gall, expuestas en su libro "Physiologie du cerveau" respecto a la inferioridad intelectual de la mujer, que el atribuía a un defecto orgánico, si bien fueron ya estas teorías rebatidas y demostradas sus contradicciones por nuestra gran escritora Dña. Concepción Arenal en su libro "La mujer del Porvenir" hoy acaba de venir a desacreditarlas el célebre físico y naturalista inglés, doctor Julián S. Huxley que hace dos años dió un curso de conferencias en Nueva-York. Este sabio naturalista ha hecho constar que, no sólo la mujer es igual al hombre considerada intelectualmente, sí que todavía es más fuerte que él por tener un cromosoma más.

Esto es de una trascendencia enorme, puesto que los cromosomas son las células portadoras de la herencia y determinantes del carácter, con lo cual resulta, que en lo concerniente a la maternidad, cuanto más culta sea la madre, más aptitudes intelectuales herederán los hijos.

¡Bendita sea la hora en que la ciencia iluminó nuestros dormidos cerebros! pues si es verdad que la mujer tiene en efecto más parte en la transmisión de la herencia intelectual, ¿cuánto no bendicirá luego la humanidad el

momento en que Minerva abrió su templo del saber a la otra mitad del género humano que es la que corresponde a su sexo?

El mismo sabio hace notar, que los grandes genios varoniles, por lo regular no han tenido hijos que les hayan secundado en su gigantesca labor.

En la herencia física, no les ha sido doble la trasmisión de sus aptitudes geniales. En cambio, por lo regular, estos grandes hombres, tuvieron madres que fueron grandes mujeres. En efecto: la madre del emperador Constantino, la del gran Alejandro, la de San Agustín, la de Napoleón, la de San Luis rey de Francia, la de San Fernando rey de Castilla, la de Lord Byron, la de San Gregorio el Grande, la de Sor Juana Inés de la Cruz, la de Gabriel y Galán, la de Cánovas del Castillo, la de Goethe, la de Edison etc., etc., fueron todas ellas madres virtuosas y de cualidades excepcionales.

Muchísimas más se podrían citar, pero la sociedad de los pasados siglos, tan injusta en la mayoría de sus leyes, no nos ha permitido guardar el recuerdo de las madres de estos tan grandes hombres. Sin duda que debieron influir poderosamente en la labor de su vida, pero el tiempo que todo lo borra, las ha relegado al olvido eterno.

¡Juventudes femeninas! no rechazéis el camino que vuestras antecesoras os han preparado y abierto con su esfuerzo y su sabiduría. Lo mismo me dirijo a las más acomodadas que a las laboriosas obreras. ¡Aprended, y aprended! Ya sé que vuestros medios son más difíciles por tener que atender la mayor parte del día a vuestros oficios, pero pensad que querer es poder; y que cuanto más esfuerzo y más sacrificio, mayores seran también vuestros méritos. Pensad que la cultura, es un medio de embellecimiento, pues ya antiguamente en el Japón y en la India hacían extensiva la instrucción a sus gehisas y a sus bayaderas, o sea, que como estas eran mujeres que por su manera de vivir

La Moda

Presenta sempre les darreres novetats.

Plaça República, 13 - GIRONA

debían de hacerse más atractivas a los hombres, a estas se les daba instrucción para añadir un encanto más a su persona. Se les enseñaba el baile, a cantar, a recitar, a conversar; se les suministraban en fin conocimientos que estaban vedados a las mujeres honestas, con lo cual llevaban sobre estas una gran ventaja.

La mujer moderna, no debe pasar ya por estas humillaciones.

Instrúyase pues la mujer para su bien propio y el de la humanidad en general. Su refinamiento espiritual le será una garantía de relativa felicidad haciéndola más bella y más independiente, y será también beneficio para su familia y como consecuencia para la humanidad; porque como el lugar más importante de la mujer es el hogar, ella podrá así nutrir el espíritu de sus hijos con juicios justos y verdaderos y les comunicará ideas sanas que les harán sabios y fuertes. Además, si el maestro

para desempeñar bien su misión, necesita estudios y preparación especial, ¿cuánto más no los necesitará una madre que es el primer médico y el primer maestro del niño?

Por otra parte, si es efectivamente cierta la teoría del doctor Julián S. Huxley, de que cuanto más culta sea la madre, más aptitudes intelectuales herederan los hijos, se hace de necesidad imperiosa el instruir a la mujer.

¿Serán efectivamente las nuevas generaciones, procedentes de madres cultas, más inteligentes? ¿Se hallarán en mejores condiciones de plasticidad los nuevos cerebros y les será más fácil traer nuevas aportaciones al acervo espiritual de la humanidad?

El tiempo nos resolverá la incógnita.

JUSTA TURRÓ DE MATAS

Madrid, 2 - 10 - 35.

LA POR

*La por alça als teulats les negres teules,
escampa per la cuina el fum del foc,
menja a l'armari panellots i neules
i a les cambres s'endinsa a poc a poc.*

*Fa gestos apagats i mansa calla
devora el nostre llit;*

*amb la fosca es baralla
i fa batre les portes de la nit.*

Amatent, foragita

la calma del recó;

*presa d'enuig, de tant en tant, es gita
fent grosses riallades de foscó.*

La por tota vestida

amb túnica de fum,

que apar que ara ens oblida

bufant el flam d'un llum,

tossuda, fina, truca

a la blanca paret

i consirosa lluca

pel passadis estret.

La por s'amaga rera les cortines

amb aspres tremolors.

Passa amb les llüissors, negres i fines,

dels mosquits brunzidors.

Mou la feixuga porta

que en el silenci cruix.

Té una alenada forta;

fa una ombra sense gruix.

La por, arreu, belluga:

la nit l'exalta i bruny.

La por, tota poruga,

que amenaça, indecisa, àes de lluny.

Jaume AGELET I GARRIGA

PENINSULAR GRAND HOTEL

HABITACIONS AMB BANY

ÚNIC AMB ASCENSOR

SALONS A PLANTA BAIXA

TELÉFON, 101. — GIRONA

GUARDERIA MUNICIPAL

Heus ací una bella fotografia de concurrents a la Guarderia Municipal que funciona en els dos mesos de vacances d'estiu a la nostra ciutat.

Aquesta institució fou creada pel primer Ajuntament de la República, vetllant especialment per la salut dels infants. La dirigeixen mestres i mestresses titulars.

El públic ha acollit amb tant d'entusiasme el servei de guarderia, que són a centenars

nois i noies que gaudeixen dels seus beneficis.

A més dels passeigs i excursions als voltants de Girona per tots els inscrits, sota la vigilància dels dirigents, cal remarcar que més d'un centenar d'alumnes d'ambdós sexes dinen i berenen a la Cantina Escolar, patrocinada també per l'Ajuntament.

Guarderia i Cantina han pres ja un caràcter de cosa permanent i definitiva a la nostra ciutat.

CARRIL AUTO SERVICE

Carrer Barcelona, 17 (xamfrà Ronda del Dr. Robert). Telèfon, 163. — GIRONA

SUBMINISTRE DE BENZINES I GAS-OIL

GRASSATGE A PRESIÓ

LUBRIFICANTS

SERVEI PERMANENT

A mi compañero Lope de Vega

*Ahora hace tres siglos
que la diñaste,
y está lo mismo España
que la dejaste.
Privan los trucos,
y, en el teatro, sólo
viven los cucos.*

*Tú vendías tus obras
por treinta reales,
que eran, de aquellos tiempos,
buenas señales.
Pero hoy se usa
que se llene de plata
la papirusa.*

*¡De buena te has librado!
de mil disgustos,
con morirte ahora hace
tres siglos justos.
Y más no escribas,
porque ahora sólo estrena
Linares Rivas.*

*Aqui no triunfa nadie
que valga un cuarto.
y de P. Muñoz Seca
yo ya estoy harto.
¡Y este es mi afán!
Que salgo de don Pedro
y entro en Pemán.*

*Hacer buenas comedias
es más que raro;
pero, en cambio, te cobran
bastante caro.
Si algo hay que ver,
te cuesta, por lo menos,
un día de haber.*

*¡Vive Fuenteovejuna!
¡manda el cacique!
y perdóname, Félix,
que no me explique.
¡Sigue en tu puesto,
y no escribas más obras,
que está mal ésto.¡*

E. MOYRON

Capvespre a la vinya

*Al capvespre, a la vall, la vinya és grana
amb ceps de marbre i amb els pàmpols erts.
La remor dels ocells es torna blana.
Caminen per la vinya els aires verds.*

*El primè estel, obert d'ales, s'acosta.
Davalla el cel amb un obscur ruixim,
i creix dintre l'ardència de la posta
la grogor corgelada del raïm.*

*El viarany que la vinya travessa
té frescor viva d'un camí de font.*

*Rosega els pàmpols la blavor que cessa.
Es decanten els ceps, nimbats de son.*

*Els darrers carros, tots roents d'abelles,
cantant crepuscles i raïms collits,
travessen, saldrocant, terres vermelles.
Al cel hi ha pàmpols de vinyars marcits.*

*Mol harmonia fosca la vesprada
i, fina, roda amb aspes de llangor.
A la vinya de posta embolcallada
madura, gota a gota, la claror.*

Jaume AGELET I GARRIGA

El meu amor a la sardana

Quan erem petits i sentiem tocar sardanes, feiem ço que tothom de menut: ficar-se dintre les rodones dels grans i saltar i ballar sense seguir el compàs ni el ritme, o esguardar encuriós als que la repuntejaven.

Servem, encara, amb veritable il·lusió, el record de les ballades nocturnes en les xafagoses nits caniculars, amb els carrers mig tenebrosos, il·luminats per la claror de les barrabombes i fanalets multicolors, el "tablado" engrescador i eels carrets ambulants guarnits amb canyes verdes, en els quals es venia nissos, aiguapicant i horxata, per tot refresc.

Més grans, en la nostra adolescència, començarem a provar de seguir i fer anar els peus en tota la composició de curts i llargs i acabaments en tres, i ja en possessió de les condicions necessàries per a alterar amb els majors, una altra dificultat haguèrem de resoldre: distingir els curts dels llargs, comptar i repartir.

Poc a poc, parant bé l'atenció i tenint un bon mestre sempre al costat, al qual interrogàvem sovint i ell amatent contestava donant veritables lliçons tan ben apreses com mai oblidades ni inoblidables, gaudiríem un jorn de la inefable alegria de treure la primera sardana. D'una en vingué una altra, i una altra...

En el ple domini de tots els secrets de la dansa augmentà cada dia més l'afició, fins al punt que en una de les típiques festes de carrers que la nostra urbs celebra cada any, vàrem ballar cent sardanes, i sense cansament!

No hi havia festa de cap poble del voltant i fins d'altres de més llunyans que no hi acudíssim. Arreu havíem sentit refilar la tenora amb la seva agradolça veu: per plans i munta-

nyes, vora els rius, sota els pins i suros, prop del mar, en "tablados" i balcones. I del coneixement en vingué l'amor, com passa amb les persones, i l'amor fou tan gran, ferm i esplendent com és ample i infinit l'horitzó. Altrament ell ens portà a aprendre de memòria totes les sardanes que sentiem, reteniem llur nom i el dels autors, com fèrem coneixença i amistat amb els professors de les cobles i amb els més destacats balladors.

Tots els llibres opuscles, pautes, versos i articles parlant de la Sardana passaren pels nostres ulls i amb aital bagatge i el pregon amor a la dansa, alhora que portats del major entusiasme vers ella, deixàrem piasmades en tres volums les nostres impressions en diferents ordres de la mateixa.

Objectivament considerada, creiem dividida la Sardana en dues branques: la vella — Ventura - Juncà — amb son regust de cosa rànica, noble i flairoso, i la nova — Garreta — de vida pletòrica, de valor universal, rica en matitzacions com esplendorosament ornamentada.

La sardana en son fogar, emmarcada per les línies immutables i bellse del Montseny al Canigó i el Mediterrini, o cercar nous horitzons més dilatats, com avui ja domina, serà sempre la dansa predilecta i benamada del nostre poble qui estrenyarà les mans formant un sol cor de ritme accelerat per l'entusiasme, com fruità la gernació de devots oients dels esclats i lluïssors orquestrals amb deixos de records entenedridors que nuen la gorja i piquen els ulls.

JOSEP GRAHIT

Ford

Av. Jaume I, 40 i 42. - Telèfon 22. — GIRONA

ELS TÍPICS BALLS DE CATALUNYA

La més bella de les flors, del jardí del folk-lore de Catalunya, és la dansa. La nostra terra compta amb un formidable aplec de dances típiques.

Podem dir que cada comarca — i més que cada comarca, cada poble — té la seva dansa. Una dansa que és com l'ànima d'aquell poble feta música i ritme. Dances d'amor d'una humanitat que treballa i estima.

Dances que van a convergir a la sardana, que és la dansa més bella de totes ies dances que es fan i desfan...

Heus ací unes belles mostres de les dances de Catalunya:

El "Ball del Gambeto" a a plaça de RIDAURA

Una escena del "Ball de Sant Isidre", de SANT PRIVAT DE BAS

Una aventura en Hollywood

Comedia frívola en 1 acto, original de

I. RODRIGUEZ - GRAHIT

PERSONAJES

LA NOVIA.

LA MADRE.

EL INTRUSO.

EL NOVIO.

La acción en Hollywood meca del cine y del divorcio.

Epoca: Un año más del actual.

ESCENARIO

Estamos—o nos cremos estar—en un lujoso departamento de un hotel de Hollywood. Viendo la riqueza ornamental uno, mentalmente, se imagina la cuentecita que a final de semana deben pasar...

Foro izquierda, una cama turca, llena de almohadones y muñecos de trapo.

Foro derecha, una ventana abierta. Es de noche y en el forillo negro se ven unas estrellas de plata.

Unas banquetas, unas sillas, dos sillones, una coqueta y flores, dispuestas con exquisito gusto, por la escena.

Todo ello debe respirar un delicado perfume de feminidad.

Puertas laterales. La de la derecha es la de entrada. La otra puerta comunica con el cuarto guardarropa.

Una gran lámpara de pie, con mantón de manila, por pantalla. Mesita con teléfono.

EMPIEZA

(Al levantarse el telón la escena está solitaria. Es de noche. Casi a oscuras. Una voz femenina al exterior).

Voz — ¡Una nohcecita verdaderamente aburrida!... ¡Que calamidad!... ¡Hollywood es una birria!

(Entra *La Madre*, *La Novia* y *El Novio*. La primera es una señora de cincuenta años. Viste elegante pero un poco cursilona. La novia es una preciosidad de chiquilla. Luce una magnífica "salida de teatro". Al entrar da la luz. *El novio* es un personaje ridículo de cincuenta años teñidos y estucados).

El novio — ¡No digas eso, querida!... ¡Me he divertido tanto!... ¡Oh!

(Le coge una mano y se la lleva a los labios, pero se arma un lío con el sombrero que le cae con gran estrépito y confusión suya).

Ha... Ha sido una noche feliz... Completamente feliz. Estar contigo... a tu lado siempre.

La novia — ¡Pero no me lo recuerdes!

La madre — Hija mía estás disparatando.

La novia — ¡Más vale así!...

(Se quita la salida de teatro que deja en un sillón y aparece un lujoso *soirée*.)

Me aburren los teatros, los cines, los bailes... ¡Todo!...

El novio — ¡Gracias!

La novia — ¡Y tú no te aburres?

El novio — ¡Yo?

La novia — (Imitándole) ¿Sí?

El novio — (Enfático) A tu lado no tengo tiempo de aburrirme.

Ford

Av. Jaume I, 40 i 42. - Telèfon 22. - GIRONA

La novia — Pues a mí me sobra...

El novio — ¡Pero, querida!...

La novia — Sí sí... Ya lo he dicho.

La madre — Eres de una sinceridad que espanta. Piensa que es tu futuro marido y que vais a casaros dentro de dos días...

El novio — Dentro de dos días. Esto es.

La novia — ¡Oh!... ¡Que ganas tenéis de martirizarme!... ¿Por qué me lo recordáis?... ¿Por qué?

La madre — ¿Pero no es así?

La novia — ¡Por desgracia!

El novio — ¡Que gracia!

(Fingiendo tomarlo en broma).

La novia — (Rabiosa) ¡He dicho desgracia!... ¡No he dicho gracia!

El novio — ¡Como quieras!...

La novia — Lo mejor que podéis hacer es no hablarme de mi matrimonio... Al reo en capilla no se le habla de la muerte. Yo he accedido a casarme con... ¡éste! ya sabéis porque... ¡No me obliguéis a que lo diga!... ¡Me caso por!...

El novio — Por...

La madre — Por...

(Los dos a un tiempo queriendo hallar una excusa).

La novia — Por ¡dinero!... (Al novio) Tú ya lo sabes y te conformas.

El novio — Porque té idolatro y quiero hacerte mía; aunque solo sea por dinero... Después, con el tiempo, me querrás a mi mismo...

La novia — ¡Que te crees tú eso!...

La madre — ¡Niña!... ¡Tu novio no se merece tales desplantes!... ¡Es fino, amable, ca ballero, (El se inclina a cada halago) buen tipo!...

La novia — (Interrumpiendo) ¡Bueno pues pa usted la parra gorda!...

La madre — ¡Que estamos en Hollywood!...

La novia — Pero venimos de la plaza de la Cebada.

La madre — Pero tu padre era intelectual.. Socio del Ateneo,

La novia — Pero murió sin dejarnos un céntimo... yo tuve que hacer de modista y usted de acompañante de una marquesa coja (Imitando la cojera) y con un carácter de domadora de leones sin contrato... (Sentimental con ribetes de comicidad). Así pasamos la vida, triste, con pobreza franciscana, hasta que un día un tío chalao me trajo aquí, a Hollywood, para hacer sonoro. Me dijo que tenía un palmito fotogénico y una voz sonorizante...

La madre — Sí, sí: nos firmó...

La novia — ¡Alto!... Me firmó a mí... Porque usted no es más que la carabina, que por las muchas veces que dice las mismas cosas en una carabina de repetición.

El novio — ¡Bueno, bueno... Terminemos... Hoy estrella mía, estás de mal humor.

La novia — Sí, sí, terminemcs. En resumen: Yo me caso por el dinero y él se casa por el postín que da una vedette de cine... Yo podré comprarme trajes para deslumbrar a mis rivales y él podrá enseñarme a sus amigos como el que enseña un perro caro o un auto de marca desconocida... Es la verdad... Hoy día los matrimonios se hacen así... Antes se hacían por amor pero el amor pasó a la historia... ¡Ja, ja, ja!... (Rie alocadamente). Buenas noches. ¡Vayanse!... ¡Vayanse! ¡Quiero estar sola!... ¡Sola! Vayanse! ¡Ja, ja ja! (A empujones los hecha).

La madre — ¡Tontera de niña!... ¡Tratar así a un hombre tan distinguido y que te quiere tanto!... (Poniéndose tonta perdida) ¡Si yo estuviera en tu lugar! (Suspirando) ¡Ay!...

El novio — ¡Señora!...

La novia — Pero mamá... ¿Cuándo tendrás formalidad?

(Hacen mutis *La madre* y *El novio*. *La novia* cierra la puer-

EL MILLOR RECORD DE FIRES:

3 retrats i 1 ampliació per a saló, de modern estil cine, gran novetat fets a
FOTO-LUX, Plaça de l'Olí, 1. - GIRONA
pel preu de gran reclam 3'50 pessetes.

ta con llave y respira profundamente).
La novia — ¡Ah!... ¡Al fin!

(Apaga la luz general, quedando solamente la de la lámpara de pié.

Lentamente va a la coqueta, coge un pitillo y lo enciende. Fumando va al cuartito guardarrropa cuya puerta deja ajustada. Queda la escena solitaria unos momentos. Por la ventana, sin hacer ruido, entra *El intruso*. Es un hombre joven—veinticinco años—llava gorra, abrigo claro y pañuelo de seda blanca al cuello. Guantes blancos puestos. Bigotito de galán de película. Inspecciona la habitación. De un cajoncito de la coqueta saca un revolver. Lo descarga y se guarda en el bolsollo las cápsulas. Deja otra vez, el revolver donde estaba. Saca unas tijeras de un bolsillo y corta el cordón del teléfono. Se sienta en un sillón y tranquilamente espera.

Dentro *La novia* canturrea una canción de moda. *Ei intruso* escucha complacido haciendo gestos de agrado.

Entra *La novia* enfundada en un magnífico pijama. Da unos pasos sin ver al hombre, pero de repente lo descubre y da un grito de espanto).

El intru — ¡Señorita! (Quitándose la gorra)
¡No tenga ningún temor!

La novia — ¡Qué hace aquí!

El intru — Esperarla... Esperarla a usted.

La novia — Pero... ¿Por donde ha entrado?
(Mirando toda la escena)

El intru — Por la ventana.

La novia — ¿Viene usted a robar?

El intru — Sí.

(Ella echa un vistazo al teléfono).

La novia — ¡Ah!... (Se acerca al teléfono) ¿Y si llamo a la policía?

El intru — ¡Hágalo! (Se vuelve de espaldas).

La novia — ¡Lo haré!... (Coge el articular. Llama repetidamente pero, al ver que no contestan, se da cuenta de que han cortado el cordón) ¡Ah!... ¿Ha cortado usted el cordón?

El intru — Es una medida esencial en nosotros... Es el A. B. C. de los ladrones.

(Continúa vuelto de espaldas).

La novia — ¡Salga de mi cuarto!...

El intru — ¡No!...

La novia — Le obligaré a salir por la fuerza.

El intru — ¡Bien!...

(Ella se precipita a la coqueta y empuña el revólver, encañonándolo a él).

La novia — ¡Salga o dispare!...

(El se vuelve a ella. La mira y sonríe).

El intru — ¡Está usted deliciosa!... Verdaderamente bellísima... Sus ojos tienen un misterio de seducción... Ahora el coraje ha encendido en ellos una chispita de fuego, que les da un encanto irresistible... (Cambian-do de tono) Le aconsejo que se enfade cuando quiera conquistar a alguien. Está usted más guapa. ¡Mucho más guapa!

La novia — ¡Basta!... Si no se marcha usted, dispare los seis tiros de mi revólver... ¡Salga! (Mirando alternativamente la puerta y la ventana) ¡Salga por la ventana... por donde entran y salen los ladrones! (El se queda quieto sonriendo) ¡Salga o dispare los seis tiros!

El intru — ¿Seis?

La novia — ¡Sí!

GRANJA

C. PROGRÈS

S A V O Y

XARCUTERIE

G I R O N A

El intru — ¿Y por qué tantos?

La novia — ¡Salga!

El intru — No.

La novia — ¡Disparo!

El intru — ¡No!

La novia — ¿Por qué?

El intru — Porque está descargada.

La novia — ¡Ah! (Comprueba que su pistola está descargada) ¿Ha sido usted?

El intru — Sí. Las balas están en el bolsillo. Prefiero que estén en el bolsillo a que se incrusten en mi piel.

La novia — ¡Es usted un canalla!

El intru — Reconozca usted que cualquier ladrón hubiera hecho lo mismo. No podemos exponernos a que nos den un balazo..

La novia — ¡Bien!...

(Le mira con una sonrisita de burla. Va a la coqueta y coge un cigarrillo que se lleva a los labios. *El intruso* enciende una cerilla y va a ofrecerle fuego)

¡No!... Gracias...

(Toma un diminuto encendedor).

El intru — ¿No quiere fuego de un ladrón?

La novia — No.

El intru — Bien.

(Apaga el fósforo y se guarda la caja. Hay que advertir que todo lo que saque o guarde lo hará utilizando los bolsillos del abrigo sin desabrocharlo para nada. Elle intenta varias veces encender el aparatito pero sus esfuerzos son en vano. *El intruso* sonrie).

No se canse...

La novia — ¿Es que también ha inutilizado el encendedor?

El intru — ¡Oh! ¡No!...

(Ella se sienta en un sillón

montando una pierna encima de la otra).

La novia — Deme fuego. (El lo hace) Gracias.

El intru — No las merece.

(Una pausa. Ella contempla al Intruso. El, un poco turbado va dando vueltas a la gorra. Parece que quiere decir algo y no se atreve)

La novia — (Rompiendo el silencio, decidida)

¡Bien! Así... ¿usted ha venido a robar?

El intru — Sí... En efecto.

La novia — ¿Joyas?

El intru — No.

La novia — ¿Dinero?

El intru — No.

La novia — Hace bien porque no lo tengo.

(Los dos rien. Repentinamente ella se pone seria y dice).

Entonces... ¿qué quiere llevarse?

El intru — A usted.

La novia — ¡Eh! (Poniéndose en pié).

El intru — Sí. A usted. (Natural).

La novia — Pero... ¿usted está loco?

El intru — No. Estoy perfectamente cuerdo.

La novia — No le entiendo.

El intru — Me explicaré... Señorita, yo estoy enamorado de usted...

La novia — ¡Ah!...

El intru — Hace tiempo que la adoro, en secreto...

La novia — ¡Que romántico!

El intru — Un poco romántico, es verdad. Pero deje que me explique... Yo estoy enamorado de usted desde hace tiempo... Yo la he seguido a todas partes... al teatro, al cine, a los té dansant, a los restorants... (Cambiano de tono) Por cierto que el otro día en el Baviera nos dieron un *caviar* que estaba pasado.

La novia — Es verdad.

El intru — (Contento) ¿También lo notó usted?

PENINSULAR GRAND HOTEL

HABITACIONS AMB BANY — UNIC AMB ASCENSOR — SALONS A PLANTA BAIXA
TELÉFON, 101. — GIRONA

La novia — Sí.

El intru — ¡Oh!... Ya hay entre nosotros una afinidad: la del paladar... Esto significa que usted será mía.

La novia — ¿Qué está usted diciendo?

El intru — Las afinidades allanan el camino del amor. (Acercándose con entusiasmo) Y yo la quiero a usted con toda mi alma, con toda mi vida... Por usted soy capaz de cualquier cosa. Hace mucho tiempo que la sigo y usted nunca se fijó en mí... Ni una sola vez sus ojos de cielo se cruzaron con los míos. Yo la adoro... Yo no puedo vivir sin su amor porque usted se ha metido dentro de mi corazón... Esta tarde me dijeron que usted se casaba...

La novia — Sí, sí... Mi novio está ahí. En el mismo hotel.

El intru — Me dijeron que se casaba pasado mañana y he venido decidido a todo, a que sea usted mía.

La novia — ¿Qué dice?... ¡No comprendo! ¿Quiere que engañe al que tiene que ser mi marido?

El intru — Sí.

La novia — ¡Pero si todavía no es mi marido!... ¿Como quiere que le engañe?... ¡Eso, después!

El intru — ¿Cuando esté casada?

La novia — Sí.

El intru — No.

La novia — ¿Qué está diciendo?

El intru — Oiga... Eso de engañar al marido es una cosa vulgar y anodina. Ya no es chic ni tiene sprit... Hoy día ya lo hacen hasta las porteras... Es una cosa tan gastada que las señoras de buen tono ya no lo llevan... (Ella intenta replicar) No, no... permítame concluir... Engañar al marido ya no ofrece ninguna novedad y vale más no hacerlo.

La novia — Es lo que pienso hacer... Yo no engañaré jamás a mi marido.

El intru — La felicito y se lo apruebo.

La novia — ¿Entonces?

El intru — Engañarle ahora, conmigo, antes de que sea su marido.

La novia — ¿Eh?

El intru — Eso es algo definitivo para una estrella de cine sonoro... Piense que lo que a usted le interesa es la originalidad de la anécdota, que después se comentará en las reuniones de los estudios, en los despachos de los productores, en los gabinetes de los directores y usted podrá hacer subir en unos miles de dólares la cifra de sus contratos. (Pausa breve. Con firmeza) ¡A usted le conviene engañar hoy mismo, y conmigo, al que tiene que ser su marido!

La novia — ¿Está usted seguro?

El intru — Sí. Es un buen negocio para usted... Representa la fortuna porque yo soy Edgar Wice, director del servicio internacional de prensa... Yo mismo le haré una formidable reclame en mil ochocientos treinta y siete grandes rotativoc... Vea usted misma si le conviene...

La novia — Ja, ja, ja, ja...

(*El intruso* se quita el pañuelo y el abrigo y aparece vestido con un pijama negro. Ella se indigna).

La novia — ¿Qué hace usted?

El intru — Quitarme el abrigo.

La novia — ¿Y se queda en pijama?

El intru — Sí.

La novia — ¿Por qué?

El intru — Perdona. Es el vestido que requieren las circunstancias... Si fuera a un baile, iría de frac; a una boda, de smoking... A una alcoba... ¡Usted comprenderá que lo más adecuado es el pijama!... Además no se queje de mí por que usted también lleva pijama... Y yo antes no le dije nada.

(Ella coge el abrigo, la gorra y el pañuelo que él había dejado en una silla y se lo entrega).

CAMISER
Arper

CAMISES
CALÇOTETS
PIJAMES
BATES, BATINS
GUAN^c DE PELL I LLANA
BOTINS, CORBATES

Especialitat en camises a mida

PROGRÈS, 27
TELÈF. 289

GIRONA

La novia — Tome... ¡Váyase!... No me interesa lo que me propone... Sepa que yo no me entregaré jamás a usted. Ha perdido tiempo... Usted me ofrece dinero... (El intenta protestar) ¡Espere! Usted me ofrece popularidad, nombre, gloria... Lo cual se reduce a una sola cosa: dinero. Usted mismo lo ha dicho... "Aumentar en unos miles de dólares la cifra del contrato".

El intru — ¡Sí!

La novia — No. Por dinero no me entrego, en una noche, al primer hombre que salta por la ventana. ¡Váyase! Prefiero casarme...

El intru — Por dinero.

La novia — Sí. Por dinero... Pero me caso con todos los honores y los respetos... Usted solo me propone una aventura muy Hollywood, muy moderna, muy cinematográfica... Pero yo deseo otra cosa que, por lo visto, usted no es capaz de ofrecerme: yo deseo amor... Por amor me hubiese entregado, sin condiciones, sin regateos, siguiendo los impulsos de mi corazón... pero por dinero...

(El, que está dando vueltas a la gorra, intenta decir algo, pero ella lo impide).

por gloria, nombre, popularidad, no me vendo. (Pausa breve) ¡Váyase!... ¡Váyase!... ¡Se ha equivocado usted!... ¡Váyase!...

(El, está indeciso. Pausa. Al fin dice envolviendo la frase en un hondo suspiro).

El intru — ¿Es su última palabra?

La novia — Sí. ¡Váyase! (Va a salir *El intruso* por la puerta) Váyase por la ventana... Por donde entró... ¡Cómo los ladrones!

(El, despacio, en una gran pausa, mirando a ella, dando vueltas a la gorra va a subir por la ventana).

Reconozco que, al principio, cuando me habló usted de amor... me interesó algo...

El intru — Sí... (En una explosión de alegría).

La novia — Sí.

El intru — (La abraza) ¡Oh! Eso es lo que yo quería saber... porque yo ¡te quiero!... Y vamos a casarnos en seguida, ahora mismo... Yo también quería que tú fueras mía por amor... ¡Mia!... ¡Mia para toda la vida! (Funden sus bocas en un beso) ¿Me quieres?

La novia — Sí, te quiero... Te quiero desde que has entrado...

(En este momento se abre la puerta y aparecen *La madre* y *El novio*. Los dos con largo camión y gorro de dormir).

La madre — ¿Qué pasa?

El novio — ¿Qué sucede?

La madre — ¿Es un ladrón?...

La novia — Sí... Es un ladrón...

El novio — Avisemos a la policía...

La novia — No... A la policía, no... Vale más que avisen a un pastor...

El novio — ¡Eh!

La madre — ¿Qué dices?

El intru — Nada, señora, que su hija y yo nos casamos...

La madre — ¿Qué se casan?

La novia — Sí.

El intru — Sí.

El novio — Pero... ¿Y yo?... ¿Qué hago?

El intru — El ridículo.

El novio — ¡Caballero!... Yo debo casarme con la señorita... ¡Tengo su palabra!

La novia — Tú tienes mi palabra... pero él ha sabido robarme mi corazón.

(Cae *El novio* en brazos de *La madre*. Los dos indignados).

El intru — Además... ¿Cómo quieren que una estrella de cine se case con un hombre que lleva gorro de dormir?

TELON

PENINSULAR GRAND HOTEL

HABITACIONS AMB BANY

— UNIC AMB ASCENSOR

— SALONS A PLANTA BAIXA

TELÉFON, 101. — GIRONA